

**DOCUMENT AL BĂNCII EUROPENE PENTRU RECONSTRUCȚIE
ȘI DEZVOLTARE**

**STRATEGIA
PENTRU
ROMÂNIA**

Aprobata de Bordul Director BERD in sedinta sa din 28 februarie 2012.

Traducerea textului original a acestui document este asigurata de BERD doar pentru utilitatea cititorului. Desi BERD a luat toate masurile rezonabile pentru a asigura corectitudinea traducerii, BERD nu garanteaza sau andoseaza corectitudinea traducerii. Utilizarea acestei traduceri se face pe riscul propriu al cititorului. In nicio circumstanta BERD, angajatii si agentii sai nu pot fi raspunzatorii in fata cititorului sau oricarei alte parti pentru orice incorectitudine, eroare, omisiune, stergere, defect si/sau alterare a continutului prin traducere, indiferent de cauza, sau pentru orice pagube resultand din acestea. In cazul unei discrepante sau contradictii intre versiunea in engleza si traducerea acestui document, versiunea in engleza va prevala.

CUPRINS

REZUMAT	2
1. PORTOFOLIUL BĂNCII.....	5
1.1 Prezentare generală a activităților Băncii pana in prezent.....	5
1.2 Implementarea Strategiei de țară anterioara.....	7
1.3 Impactul tranziției asupra portofoliului Băncii	12
2. MEDIUL OPERAȚIONAL	13
2.1 Contextul politic	13
2.2 Contextul macroeconomic.....	14
2.3 Contextul reformei structurale.....	16
2.4 Mediul de afaceri.....	17
2.5 Contextul social	18
2.6 Contextul legal.....	18
2.7 Eficiența energetică și schimbările climatice.....	19
3. DIRECȚII STRATEGICE.....	20
3.1 Dificultăți generate de tranziție	20
3.2 Prioritățile Băncii pe perioada Strategiei	21
3.3 Dificultăți sectoriale și reacția operațională a Băncii	22
3.4 Implicații sociale și de mediu ale activităților propuse de Bancă.....	30
4. ACCESUL LA CAPITAL: SURSE PRIVATE ȘI PUBLICE DE FINANȚARE.....	32
4.1 Accesul la capital.....	32
4.2 Finanțarea băncilor multilaterale de dezvoltare (MDB) și colaborarea cu alte instituții financiare internaționale și finanțatori multilaterali	32
ANEXA 1 – EVALUAREA POLITICĂ ÎN CONTEXTUL ARTICOLULUI 1..	36
ANEXA 2 – EVALUAREA DIFICULTĂȚILOR DE TRANZIȚIE.....	39
ANEXA 3 – TRANZIȚIA SISTEMULUI JUDICIAR.....	48
ANEXA 4 – ACTIVITATEA EGP/BAS.....	51
ANEXA 5: ASISTENȚĂ TEHNICĂ.....	55
ANEXA 6 - INDICATORII ECONOMICI SELECTAȚI	56
ANEXA 7 – EGALITATEA DE ȘANSE	57

REZUMAT

România și-a asumat și pune în aplicare principiile democrației multipartite, ale pluralismului și ale economiei de piață, în concordanță cu condițiile prevăzute de articolul 1 al Acordului privind înființarea Băncii. Continuarea integrării în urma aderării României la UE în anul 2007 continuă să reprezinte un punct de reper important pentru reformele complexe și pentru aprofundarea valorilor și standardelor democratice.

Economia românească a fost greu încercată de criza economică globală și a înregistrat o recesiune puternică în anul 2009, productivitatea scăzând cu peste 6% iar investițiile directe cu peste 60%. O revenire economică modestă s-a făcut simțită în anul 2011, datorită exporturilor și anului agricol, care a fost unul neașteptat de bun. Importurile înregistrează și ele o creștere, ceea ce sugerează faptul că cererea internă ar putea începe din nou să crească. În pofida creșterii ratei creditelor neperformante, sectorul bancar continuă să dispună de lichidități și să fie bine capitalizat, în timp ce creșterea creditării în sectorul privat, care a rămas pozitivă pe aproape întreg parcursul crizei, a început să înregistreze o revenire modestă către nivelul anterior crizei. Cu toate acestea, finanțarea este limitată pentru microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii, mai ales pentru cele din zonele rurale și din afara centrelor urbane importante, precum și pentru întreprinderile agricole.

Perspectiva macroeconomică pe termen scurt a României este incertă, în special în lumina turbulențelor reapărute atât pe piețele globale cât și în interiorul zonei euro în cea de a doua jumătate a anului 2011. Cu toate acestea, pe termen mediu, România are un potențial solid de convergență cu UE, având în vedere că produsul intern brut pe cap de locuitor în ceea ce privește paritatea puterii de cumpărare este unul dintre cele mai scăzute din UE, situându-se la 45% din media UE, cu condiția să se înregistreze progrese în domeniul reformelor structurale și instituționale.

Chiar dacă România este o țară cu o tranziție avansată și stat membru UE, în anii următori ea va continua să se confrunte în anumite sectoare cu dificultăți însemnate generate de tranziție. Printre dificultățile majore de tranziție care pot fi abordate cu sprijin și asistență financiară din partea BERD se numără următoarele:

- **Promovarea stabilității și extinderea gamei de produse în sectorul financiar.** Dată fiind incertitudinea economică și financiară la nivel global care continuă să se resimtă, stabilitatea sectorului financiar este încă în pericol. Sunt de asemenea necesare măsuri de dezvoltare suplimentare în domenii precum cel al leasingului, asigurărilor și cel al piețelor locale de capital.
- **Consolidarea infrastructurii prin intermediul sporirii eficienței și printr-o implicare sporită a sectorului privat.** Este necesară dezvoltarea sectorului infrastructurii naționale, cu precădere a drumurilor și, acolo unde e posibil, introducerea investițiilor din sectorul privat prin intermediul concesiunilor/parteneriatelor public-private și a privatizării operatorilor de transport. În cadrul multor operații de infrastructură (în domenii precum cele ale apelor, deșeurilor, drumurilor, căilor ferate, încălzirii centralizate etc.) este necesară îmbunătățirea eficienței de operare și reducerea dependenței față de subvențiile și finanțările de stat.

- **Restructurarea sectorului energetic și creșterea eficienței și durabilității energetice.** O parte însemnată a sectorului energetic al României este în continuare deținută de stat și trebuie să fie restructurată și/sau privatizată, în vederea stimulării investițiilor și promovării eficienței. În ciuda îmbunătățirilor din ultimii ani, România este încă o economie bazată pe consum intensiv de energie și trebuie să înregistreze progrese suplimentare în ceea ce privește trecerea la o economie eficientă și cu un nivel redus de emisii de carbon.
- **Încurajarea investițiilor în sectorul de producție al economiei.** Având în vedere faptul că România este o economie bazată pe consum, este importantă introducerea de noi produse și procese în sectoare precum cel de producție și cel agroindustrial, atât în cadrul companiilor autohtone cât și în al celor deținute de entități străine. Perspectivele viitoare de creștere depind de asemenea de dezvoltarea competitivității, creșterea capacității de export, producția internă destinată substituirii produselor de import și de ameliorarea mediului de afaceri, în scopul atragerii mai multor investiții străine într-un mediu din ce în ce mai competitiv.

Direcții strategice

Prioritățile Băncii pentru următorii trei ani vor consta în susținerea Guvernului la continuarea implementării planurilor sale de reformă și în consolidarea în continuare a rolului sectorului privat în ceea ce privește generarea de creștere economică, stimularea investițiilor, furnizarea de servicii esențiale și promovarea competitivității și inovației în sectoarele corporatiste. Prioritățile Băncii se axează pe acele domenii în care deficiențele legate de tranziție continuă să fie semnificative și în care finanțarea și expertiza Băncii suplimentează sursele de finanțare comerciale și non-comerciale. Activitățile Băncii în România se vor concentra asupra următoarelor priorități operaționale:

- **Continuarea sprijinirii și dezvoltării sectorului financiar.** Banca își va menține rolul în ceea ce privește sprijinirea sectorului bancar și nebancar pentru a asigura finanțare pe termen lung și pentru a contribui la stabilitatea pieței. De asemenea, aceasta va promova dezvoltarea în continuare a sectorului financiar nebancar și a piețelor locale de capital prin investiții, asistență tehnică și dialog politic.
- **Creșterea comercializării, concurenței și a implicării sectorului privat în infrastructură.** Banca va urmări să-și extindă activitățile din sectorul municipal susținând structurile comerciale prin proiecte municipale atât de transport urban cât și de alimentare cu apă și colectare și tratare a apelor reziduale pe bază de contracte de servicii publice. Acolo unde este posibil, Banca va conlucra cu UE și de asemenea va sprijini și stimula finanțarea privată a proiectelor privind infrastructura municipală și națională.
- **Dezvoltarea unor politici și investiții energetice durabile.** Banca va continua să susțină sectorul energetic cu finanțare privată și, acolo unde este posibil, va asista la restructurarea și privatizarea societăților energetice de stat. Banca va facilita de asemenea tranziția României către o economie bazată pe emisii reduse de carbon și va spori securitatea energetică a acesteia prin sprijinirea producției de energie electrică din surse regenerabile și inofensive pentru mediu cât și prin susținerea societăților care utilizează tehnologii cu consum redus de energie. Banca va promova securitatea energetică prin susținerea construirii de noi racorduri pentru distribuirea petrolului, gazelor naturale și a electricității.

- **Susținerea trecerii la o economie orientată preponderent spre producție.** Banca va continua să răspundă în mod selectiv la cererile provenind din partea sectorului corporatist, în special din partea societăților de producție și agroindustriale implicate în fabricarea produselor pentru export, a celor destinate înlocuirii produselor provenind din import și a altor produse cu valoare adăugată, prin finanțarea directă a societăților comerciale autohtone și străine, prin finanțarea indirectă a societăților comerciale prin intermediul creditelor pentru IMM-uri, prin investiții de capital privat și prin relansarea Programului de Creștere a Întreprinderilor (EGP) (fostul program Turn-Around Management (TAM)).

În cadrul tuturor operațiilor sale și, mai important, al dialogului său politic cu autoritățile, Banca va colabora îndeaproape cu alte instituții financiare internaționale și cu Uniunea Europeană, în scopul obținerii impactului maxim din proiectele sale. Eficacitatea acestei Strategii de țară în ceea ce privește abordarea unor dificultăți rămase în urma tranziției va depinde în mare măsură de angajamentul susținut al Guvernului României privind implementarea reformelor de piață și continuarea ameliorării mediului de afaceri.

1. PORTOFOLIUL BĂNCII

1.1 Prezentare generală a activităților Băncii pana in prezent

La sfârșitul anului 2011, Banca semnase 311 de proiecte și alocase României 5,6 miliarde euro. Cu aceasta ocazie s-au mobilizat finanțări suplimentare în valoare de 9,9 miliarde euro, conducând la o finanțare totală în valoare de 15,5 miliarde euro. Stocul portofoliului Băncii la finele anului 2011 era de aproape 2,8 miliarde euro și era distribuit în tranșe aproximativ egale într-o arie extinsă de sectoare: instituții financiare – 28%, corporatist – 29%, energetic - 23 % și infrastructură - 20% (a se vedea Tabelul 1).

Tabelul 1: Dezvoltarea portofoliului din România

SECTOR	VOLUM DE ACTIVITATE NET CUMULAT la data de 31 decembrie 2011				SITUAȚIA CURENTĂ A PORTOFOLIULUI la data de 31 decembrie 2011				
	Număr de proiecte	Total valoare proiecte	Semnăt de BERD	% BERD din total	Număr de proiecte	Portofoliu	% din portofoliu	Portofoliu activ	% din Portofoliul activ
<i>Suma în milioane euro</i>									
Instituții financiare	104	2.627	1.593	29%	60	759	28%	729	34%
Investitii in capitalul bancilor	19	645	224	4%	10	62	3%	62	3%
Creditare bancară	55	1.687	1.198	22%	34	631	23%	611	28%
Asigurări & servicii financiare	15	141	117	2%	5	43	2%	37	2%
Finanțare întreprinderi mici	14	155	54	1%	11	24	1%	19	1%
Industrie, comerț & agroindustrial	127	6.144	1.847	33%	72	793	29%	628	29%
Agroindustrial	24	1.264	416	7%	11	294	11%	273	13%
Fonduri cu plasamente în acțiuni	41	752	257	5%	36	189	7%	87	4%
Producție & servicii	27	1.617	563	10%	9	168	6%	159	7%
Imobiliar & turism	19	682	197	4%	12	136	5%	105	5%
Telecomunicații, tehnologie informatică, mass-media	16	1.830	415	7%	4	4	-	3	-
Energetic	21	2.335	956	17%	13	641	23%	492	23%
Resurse naturale	5	471	284	5%	3	176	6%	176	8%
Electricitate și energie	16	1.863	672	12%	10	465	17%	316	15%
Infrastructură	59	4.365	1.161	21%	45	563	20%	313	15%
Infrastructură municipală și de mediu	50	2.664	681	12%	39	366	13%	195	9%
Transport	9	1.722	481	9%	6	197	7%	118	6%
TOTAL	311	15.625	5.558	100%	190	2.756	100%	2.161	100%

Banca a investit peste 2 miliarde euro în România pe parcursul perioadei de patru ani cuprinse între ianuarie 2008 și decembrie 2011, în 109 de proiecte noi (atât finanțări prin împrumuturi cât și aport de capital). Portofoliul a crescut cu 51% pe parcursul aceleiași perioade. La sfârșitul anului 2011, rata portofoliului sectorului privat (ca

procentaj din portofoliul total) era de 74%, rată ce se plasează cu mult peste rata mandatată a Băncii de 60 %, iar în anul 2011, peste 59 % din volumul de activitate a fost investit în sectorul privat. Tabelul 2 de mai jos ilustrează modul în care a evoluat portofoliul pe parcursul ultimilor patru ani.

Tabelul 2: Evoluția portofoliului din România între anii 2008 - 2011

M €	2008	2009	2010	2011	Evoluția în perioada 2008-11 (4 ani de la ultima Strategie)
Volum de activitate net cumulat (M €)	3.784	4.435	5.101	5.558	+ 57%
Număr net cumulat de proiecte	245	264	287	311	+ 25%
Stocul curent al portofoliului (M €)	1.851	2.360	2.676	2.758	+ 51%
Număr actual de proiecte	157	163	178	190	+ 23%
Active de exploatare (M €)	1.342	1.620	1.942	2.161	+ 94%
Procentajul celor neutilizate (% din portofoliu)	27%	31%	27%	22%	-
Volumul anual de activitate (M €)	320	721	593	449	2,083 ¹
Număr de proiecte	25	23	31	30	109 ¹
Rambursări brute (M €)	438	438	531	539	1946 ¹
Stornări anuale (M €)	56	60	32	29	177 ¹
Stoc de active circulante (M €)	1.301	1.098	1.413	1.503	-
Pondere sectorului privat (% din portofoliu)²	68%	74%	78%	74%	-
Nesuverane (% portofoliu)	90%	93%	95%	96%	-

¹ Cumulat pe patru ani.

² Ponderea sectorului privat (calculata pe baza unui rulaj de 5 ani) este de 74% din portofoliu si de 84% din volumul anual al proiectele semnate.

Figurile 1 și 2 ilustrează volumele anuale de activitate ale Băncii (VAA) și numărul de proiecte (inclusiv proiectele regionale) semnate în fiecare an din 2008 până în 2011.

Figura 1: Volumul anual de activitate în milioane € pe an

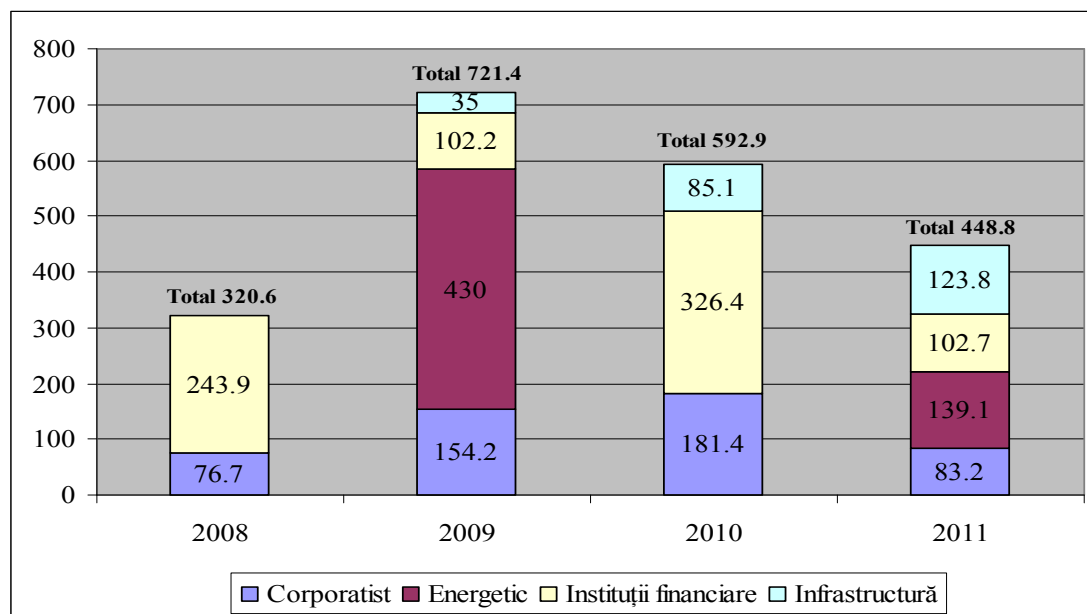
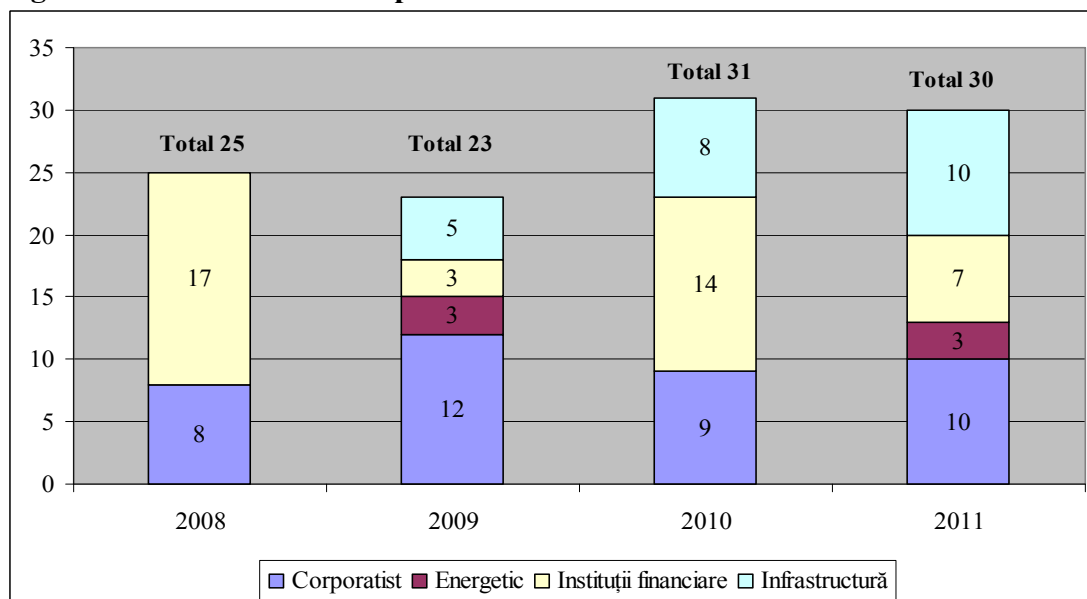

Figura 2: Numărul anual de proiecte semnate

1.2 Implementarea Strategiei de țară anterioara

Ultima Strategie de țară pentru România a fost aprobată de Consiliul de Administrație al BERD în aprilie 2008. Strategia de țară din anul 2008 a evidențiat următoarele priorități:

- Instituții financiare:** Asigurarea stabilității sectorului financiar, acordarea de sprijin și asistență în vederea dezvoltării băncilor străine și autohtone, în special pentru susținerea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (MIMM-uri) și pentru promovarea eficienței energetice, dezvoltarea sectorului financiar nebanca și continuarea susținerii administratorilor fondurilor cu plasamente în acțiuni, prin efectuarea de investiții în fondurile acestora și prin

- **Infrastructură:** Îmbunătățirea infrastructurii naționale, în special a sectorului transporturilor, în vederea asigurării unei mai bune cooperări regionale, a unor schimburi comerciale sporite și a utilizării avantajelor oferite de Piața Unică. Continuarea activităților din cadrul sectorului municipal, îndeosebi în ceea ce privește oportunitățile de susținere a proiectelor prin utilizarea fondurilor structurale și de coeziune ale UE.
- **Energetic:** Investiții atât în sectorul public cât și în cel privat în scopul generării, transportului și distribuirii de energie electrică. Promovarea proiectelor privind eficiența energetică și energia regenerabilă în cadrul Inițiativei Băncii pentru Energie Durabilă.
- **Corporatist:** Susținerea sectorului corporatist privat (investitori locali și internaționali), cu un accent sporit pe competitivitate, extindere (inclusiv în regiunile mai puțin dezvoltate), eficiență energetică și dezvoltarea unor instrumente pentru riscuri sporite și a creditelor în monedă locală.

Strategia a fost elaborată în contextul unei creșteri economice puternice și al unor infuzii semnificative de capital care au precedat criza. Cu toate acestea, perioada acoperită de strategie (2008-2011) a coincis cu criza financiară globală, începând spre sfârșitul anului 2008, fapt care a dus la o creștere ridicată a cererii de servicii ale Băncii, în special în sectorul instituțiilor financiare.

În pofida acestei situații, Banca a înregistrat succese însemnate în ceea ce privește abordarea priorităților fundamentale ale acesteia prevăzute în strategia precedentă și și-a sporit semnificativ activitatea din România prin reacția rapidă a acesteia la criză. Banca și-a îndeplinit cu succes angajamentul de a investi 1 miliard de euro în România pe parcursul anilor 2009 și 2010, în conformitate cu pachetul comun de susținere conceput în 2009 ca o reacție la criză agreed de comun acord de către Fondul Monetar Internațional (FMI), Uniunea Europeană (UE), Banca Mondială și BERD. Banca a investit peste 1,3 miliarde euro pe parcursul acestei perioade de doi ani. De asemenea, în 2011 Banca a cooperat cu FMI, UE și Banca Mondială în cadrul programului stand-by preventiv de suport financiar pentru România, oferind consultanță pentru potențiale privatizări.

Ca o reacție la dificultățile generate de tranziție și de criză, Banca a desfășurat un volum crescut de activitate, incluzând următoarele operațiuni vizate:

Sectorul financiar: În cadrul sectorului instituțiilor financiare, s-a acordat sprijin în vederea stabilizării sectorului bancar, înregistrându-se o creștere însemnată a creditării băncilor comerciale, în scopul asigurării lichidităților necesare acestora și al acordării de credite sectorului întreprinderilor mici și mijlocii (IMM), care a fost privat de finanțare pe parcursul crizei financiare. Au fost semnate două credite pentru IMM-uri, în cadrul Facilității de Creditare BERD-UE, cu sucursalele locale ale băncilor Leumi și Millennium (ambele fiind clienți noi), iar creditul acordat băncii Millennium a inclus un pachet special destinat IMM-urilor deținute sau administrate de femei. Banca a continuat să susțină instituțiile financiare nebankare prin acordarea de împrumuturi instituțiilor pentru micro-creditare, printre care se numără Patria Credit, Opportunity Micro-Credit și Express Finance, precum și prin finanțarea societăților de

leasing, inclusiv a BT Leasing, RZB Leasing și Impuls Leasing. Banca a acordat de asemenea două credite rapide Băncii Transilvania (BT) și Băncii Comerciale Române (BCR) în valoare totală de 200 milioane euro. Împrumutul acordat BT în anul 2008 a constituit primul proiect de reacție la criză din cadrul sectorului bancar.

În 2011, Banca a sindicalizat un împrumut pentru Raiffeisen Bank Romania, prima sindicalizare acordată unei banci românești după 2008. În afară de aceasta, în anul 2010, s-au acordat împrumuturi sucursalelor a patru bănci grecești, iar Banca și-a majorat capitalul în cadrul Băncii Transilvania, al Băncii Românești și al ProCredit (bancă pentru micro-creditare). Banca a continuat să sprijine fondurile de capital privat și pe cele de tip mezanin care vizează efectuarea de investiții în România. Printre proiectele semnate, o tranzacție demnă de a fi menționată o reprezintă primul fond din regiune care vizează societățile comerciale aflate în dificultate. În plus, în anul 2011, Banca a finalizat primul său angajament către un fond de proiecte PPP „greenfield” în infrastructură, axat pe dezvoltarea și administrarea activelor de infrastructură „greenfield” pe termen lung din tarile de operare ale Băncii, state membre ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), inclusiv România. În urma mai multor schimbări ale infrastructurii financiare, Banca a lansat emisiunea sa inaugurală de obligațiuni denominate în lei românești noi (“RON”) în valoare de 115 milioane, în luna februarie 2009.

Infrastructură: Investițiile din cadrul sectorului național al transporturilor nu s-au materializat datorită retragerii Băncii de la finanțarea proiectelor suverane și a faptului că, până în prezent, nu există parteneriate public-private (PPP-uri) în România, în pofida eforturilor Băncii de a susține proiectul de concesiune pentru autostrada A3 Comarnic- Brașov prin intermediul efectuării unei evaluări a impactului de mediu. Cu toate acestea, Banca a semnat 22 proiecte de infrastructură municipală în perioada 2008-2011 și a stabilit un proiect cadru pentru acordarea de cofinanțare în valoare de până la 200 milioane euro pentru proiecte din sectorul alimentării cu apă și a tratării apelor reziduale din România, în completarea finanțării provenind din fondurile de coeziune ale UE. Pana în luna decembrie 2011, au fost semnate o serie de opt împrumuturi BERD, cu o valoare totală de 139 milioane euro, care au mobilizat fonduri UE în valoare de 788 milioane euro. În afară de aceasta, s-a elaborat un proiect cadru în valoare de până la 300 milioane euro pentru proiecte de infrastructură urbană, prin introducerea Contractelor de administrare și întreținere a drumurilor pe bază de performanță. Anul trecut, Banca a semnat unul dintre primele împrumuturi care vizează egalitatea de șanse între femei și bărbați acordat Primăriei din Sfântu Gheorghe, în cadrul căruia au fost avute în vedere aspecte legate de pavarea spațiilor pietonale și asigurarea iluminatului public în scopul sporirii nivelului general de siguranță și securitate.

Sectorul energetic: Pe parcursul perioadei ultimei strategii, Banca a semnat cu succes o serie de tranzacții importante și puternic mediatizate în cadrul sectorului energetic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în special în domeniul generării de energie electrică. În momentul de vârf al crizei financiare, Banca a sindicalizat un împrumut (150 milioane euro, din care BERD a finanțat 80 milioane euro), în scopul modernizării și reabilitării termocentralei, pe bază de lignit, Turceni, în vederea îndeplinirii condițiilor de mediu impuse de UE. Banca și Banca Europeană de Investiții (BEI) au acordat fiecare câte un împrumut în valoare de 200 milioane euro societății Petrom, pentru a contribui la finanțarea unei centrale electrice noi cu ardere

pe bază de gaze naturale cu o capacitate de 860 MW. Aceasta va fi una dintre puținele centrale electrice private din România și va reprezenta 8-9% din capacitatea energetică a României. Banca a pus de asemenea la dispoziția societății Petrom un împrumut sindicalizat, în vederea susținerii modernizărilor de mediu și a celor legate de eficiența energetică.

BERD a făcut demersuri importante în ceea ce privește investițiile în domeniul energiei regenerabile din România, iar în anul 2011, Banca, în colaborare cu Corporația Financiară Internațională (CFI), a făcut primele sale investiții în cadrul a două parcuri eoliene din România, prin intermediul a două împrumuturi sindicalizate însumând în total 188 milioane euro, acordate societății portugheze Energias de Portugal Renovaveis (EDPR). În luna iulie 2011, Banca a continuat să susțină energia regenerabilă prin intermediul unui împrumut sindicalizat în valoare de 110 milioane euro acordat celui mai mare producător român de energie, Hidroelectrica, pentru reabilitarea hidrocentralei Stejarul Bicaz, care are o vechime de 50 de ani. În același timp, Banca a acordat primul său credit ESCO în valoare de 10 milioane euro societății Energobit ESCO, în vederea finanțării investițiilor destinate economiilor de energie, inclusiv a generării combinate de energie termică și electrică (CHP) și a iluminatului pe bază de eficiență energetică, cu precădere în sectorul municipal. Pe parcursul perioadei 2008-2011, în cadrul Facilităților Comune de Finanțare UE-BERD pentru Eficiență Energetică și Energie Sustenabilă, Banca a majorat cu 100 milioane euro valoarea împrumuturilor acordate celor șase bănci participante la creditarea din fonduri atrase a societăților private, în scopul implementării investițiilor în domeniul eficienței energetice; în luna iunie 2011, erau finanțate 67 de sub-proiecte, care generau economii energetice anuale în valoare de 803.000 MWh și înregistrau reduceri de emisii în valoare de 288.443 tone CO² echivalent.

Sectorul corporatist: Reacția la criză a Băncii în cadrul sectorului corporatist s-a materializat printr-o finanțare sporită (atât prin credite cât și prin aport la capital) a societăților comerciale care s-au confruntat cu dificultăți în ceea ce privește accesarea de fonduri din alte surse. Pe parcursul intervalului 2008-2011, s-au semnat aproape 40 de proiecte în sectorul corporatist, în valoare totală de peste 450 milioane euro. S-au depus eforturi sporite în vederea finanțării societăților autohtone prin instrumente cu grad ridicat de risc, iar Banca a efectuat prima sa investiție de capital propriu în cadrul unei societăți comerciale din România, un producător de hârtie din nord-estul României. Această investiție a fost urmată de o finanțare a datoriei de tip mezanin acordată unui producător român de ambalaje din material plastic și o investiție în capitalul Green Group, una dintre puținele companii românești cu activitate de reciclare. În plus, s-a făcut o serie de investiții în scopul sprijinirii investitorilor străini, printre care o investiție de capital în valoare de 44 milioane euro făcută în cadrul centrului de testare al uzinei Renault din Titu. Această facilitate nu va genera doar noi locuri de muncă ci va transfera de asemenea cunoștințe teoretice și expertiză către angajatorii locali, având în vedere că acesta este cel mai mare centru de testare automobile din afara Franței.

Banca a acordat de asemenea un împrumut sindicalizat societății Alro, cel mai mare prelucrător de aluminiu din sud-estul Europei, împrumut care a inclus un element de eficiență energetică. Pe parcursul crizei, Banca a stabilit o facilitate de finanțare specială destinată capitalului de lucru, în vederea sprijinirii clienților existenți. Aceasta a fost utilizată cu succes pentru acordarea unui credit destinat capitalului de

lucru, în monedă locală, societății Lafarge România. Acesta a reprezentat primul împrumut corporatist în monedă locală acordat de către BERD în România. Chiar dacă această facilitate a fost implementată cu succes, continuă să existe o cerere redusă de credite în monedă locală din partea societăților comerciale, dată fiind diferența semnificativă dintre ratele dobânzii la creditele în euro și la cele în RON. În domeniul imobiliar, pe perioada strategiei, s-a semnat un număr mic de proiecte din cauza lipsei de activitate datorată recesiunii economice. Cu toate acestea, au fost semnate mai multe împrumuturi pentru sectorul agroindustrial, incluzând finanțarea unui procesor de semințe oleaginoase localizat în sud-estul României, cât și achiziția și extinderea unei facilități de logistică pentru cereale în portul Constanța.

Pe parcursul perioadei strategiei, Banca și-a continuat dialogul politic în toate sectoarele. În cadrul Inițiativei Viena, Banca a acționat în vederea menținerii nivelului global de expunere în România al societăților-mamă ale celor nouă bănci principale din România (aproximativ 70% din active) și, unde a fost cazul, a recapitalizat sucursalele românești ale acestora. Programul a fost considerat un succes iar în anul 2010 nivelul de menținere a expunerii de 100% a fost relaxat la 95%. Inițiativa Viena s-a încheiat formal în anul 2011, însă băncile din primul eșalon și-au reafirmat angajamentul față de sucursalele acestora în cadrul unei reuniuni care a avut loc în luna martie 2011. Banca a inițiat de asemenea un dialog politic intensiv în scopul asigurării transparenței creditării de consum (referitor la Ordonanța de urgență nr. 50/2010), îmbunătățirii implementării cadrului de reglementare din domeniul gazelor naturale (în conformitate cu care prețul gazelor trebuie să reflecte costurile), încurajării investițiilor în sectorul energiei regenerabile (prin asigurarea unui cadru legal și de reglementare stabil în domeniul energiei regenerabile) și în cel al concesiunilor/PPP-urilor, precum și în scopul abordării preocupărilor investitorilor străini cu privire la mediul de afaceri.

Prin intermediul operațiunilor sale și al unui dialog politic intensiv, Banca a abordat cele mai multe dintre obiectivele sale strategice pe parcursul ultimilor patru ani. Volumul de activitate al Băncii a depășit cu mult așteptările, în parte datorită reacției robuste la criză, prin coordonare cu FMI și prin cooperare cu alte instituții financiare internaționale (IFI-uri), dar și datorită faptului că Banca și-a extins gama de produse în domeniul creditelor destinate capitalului de lucru, al creditelor în monedă locală, al finanțării capitalului propriu, destinate societăților comerciale autohtone din România etc. Cu toate acestea, trebuie menționat de asemenea faptul că posibilitatea Băncii de a acționa în unele sectoare, cum ar fi cel al transporturilor, a fost restrânsă din cauza neimplementării niciunui PPP/concesiuni în domeniul drumurilor, inclusiv a concesiunii autostrăzii A3 Comarnic-Brașov.

Într-o serie de domenii, eforturile Băncii de avansare a tranziției au fost susținute de programe UE, prin acordarea de cofinanțare nerambursabilă destinată cadrului pentru eficiență energetică al Băncii, Facilitatea de Finanțare UE/IMM, precum și pentru Cadrul de Cofinanțare al Băncii din Fondurile de Coeziune ale UE pentru Alimentație și Apă. Banca a sprijinit de asemenea eforturile de reformă ale Guvernului prin cooperare tehnică (CT), inclusiv în domeniul eficienței energetice și în cel al egalității de șanse.

1.3 Impactul tranziției asupra portofoliului Băncii

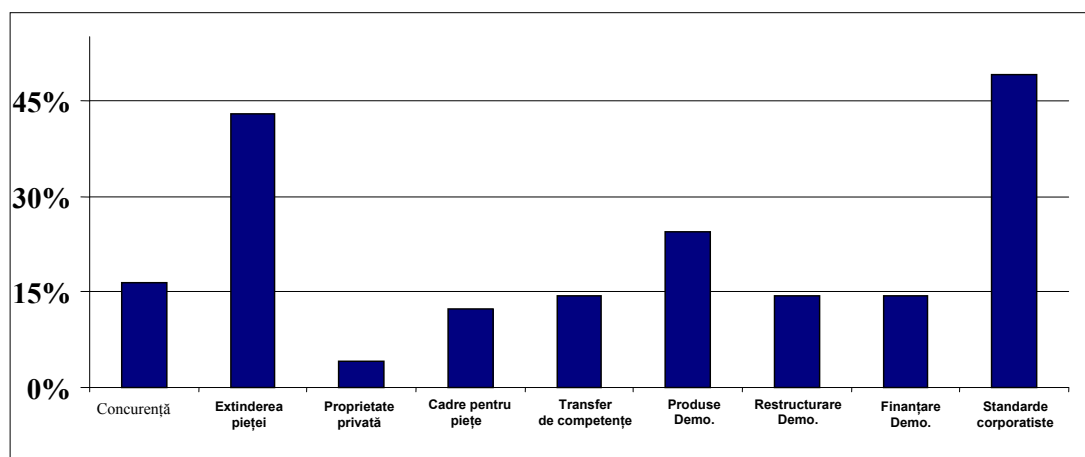
Din anul 2008, 84% din cele 49 de proiecte noi ale Băncii în România fuseseră anterior evaluate cu calificativul “Bun” sau “Excelent”, rată care se plasează peste obiectivul pe care și-l propune instituția la nivel general, conform căruia 80% din proiecte trebuie să fie evaluate cu calificativul “Bine” sau mai mult. Unei serii de opt operațiuni (18%) semnate în sectorul financiar și cel corporatist i s-a acordat calificativul “Satisfăcător” în ceea ce privește potențialul de tranziție. Aceste proiecte au fost dezvoltate cu clienții existenți ai Băncii, unde cele mai multe obiective ale tranziției fuseseră deja realizate pe parcursul unor tranzacții anterioare. Proiectele cărora li s-a acordat calificativul “Satisfăcător” din cadrul sectorului financiar (cinci operațiuni) au reprezentat majorări de capital pentru clienții existenți, în timp ce trei proiecte din sectorul corporatist au fost dezvoltate cu firme care erau deja lideri de piață, implicând doar un potențial limitat al impactului tranziției.

Unui număr de cinci operațiuni noi (10%) i s-a acordat calificativul “Excelent” încă din anul 2008. Două dintre acestea, din sectorul financiar, acordau sprijin instituțiilor de microfinanțare din România, obiectivul vizat fiind acela de a asigura restructurarea și dezvoltarea cu succes a activităților suplimentare de finanțare. Se anticipează că proiectul căruia i s-a acordat calificativul “Excelent” din sectorul energetic va asigura facilități de generare a energiei eoliene viabile din punct de vedere financiar. Proiectul de infrastructură care sprijină piața ESCO, aflată într-o fază incipientă în România, a primit de asemenea calificativul “Excelent”. De asemenea, calificativul “Excelent” a fost acordat unui proiect care prevede introducerea unei infrastructuri la nivel național pentru colectarea de deșeurilor reciclabile.

Obiectivele de tranziție ale proiectelor semnate pe parcursul perioadei Strategiei reflectă reacția Băncii la principalele dificultăți generate de criza financiară, precum și decalajele predominante și semnificative din cadrul sectoarelor în ceea ce privește implicarea Băncii în România. Obiectivele majore ale tranziției din cadrul proiectelor au constat în perfecționarea standardelor de guvernare corporatistă și susținerea extinderii pieței, cu precădere prin majorarea creditării acordate băncilor care au fost afectate în mod considerabil de criză (Figura 1). Mai mult de jumătate dintre proiectele semnate începând cu anul 2008 includ unul dintre aceste obiective ale tranziției. Peste 30% din operațiunile Băncii au folosit produse noi, asociate în primul rând cu energia durabilă. Acest aspect este în concordanță cu obiectivul strategic al Băncii de a aborda dificultatea generată de intensitatea energetică ridicată a României (care afectează în mod negativ competitivitatea economică a acesteia) prin promovarea proiectelor de eficiență energetică, atât pentru agenții economici cât și pentru gospodăriile individuale.

În sfârșit, operațiunile Băncii de răspuns la criză (cele mai multe semnate cu instituții financiare în anul 2010) au urmărit să demonstreze restructurarea cu succes și susținerea societăților comerciale în cadrul eforturilor de restructurare post-criză ale acestora, Pentru asigurarea viabilității pe termen lung.

Figura 3: Obiectivele de tranziție vizate (ponderea proiectelor), 2008 – până în prezent

La sfârșitul anului 2011, 93% din proiectele active în România care se află într-un stadiu avansat de implementare (în speță, au cel puțin 6 luni de la semnare și au fost monitorizate în ceea ce privește impactul tranziției cel puțin o dată) au fost clasificate cu calificative între 1 și 6, potrivit Sistemului Băncii de Monitorizare a Impactului Tranziției¹. Nivelul mediu de clasificare al portofoliului TIMS (Transition Impact Monitoring System) activ din România se situa la 3,80, puțin mai bine față de ținta din planul de afaceri al Băncii, de 3,90. O analiză a portofoliului arată faptul că 35 de proiecte (46%) se derulează în mod corespunzător și 36 de operațiuni (47%) și-au atins în cea mai mare parte impactul de tranziție propus. Numai cinci operațiuni din cadrul portofoliului TIMS activ nu și-au atins impactul de tranziție preconizat. Potențialul de tranziție a trei dintre acestea, din sectorul financiar, toate semnate în anul 2005 (două linii de creditare UE/BERD și o investiție de capital propriu în cadrul unei bănci locale), a fost declassat în mod semnificativ. Potențialul impactului de tranziție pentru o operațiune MEI a fost de asemenea declassat datorită inabilității clientului de a realiza obiectivele de tranziție avute în vedere. Riscurile pe care le implică atingerea impactului preconizat au crescut în mod considerabil pentru unul dintre proiectele (Proiectul CFR Electrificare, semnat în 2005) din cadrul sectorului transporturilor.

2. MEDIUL OPERAȚIONAL

2.1 Contextul politic

După luptele politice interne îndelungate din anii precedenți, care au culminat cu căderea guvernului minoritar în toamna anului 2009, climatul politic s-a stabilizat după alegerile prezidențiale de la finele anului 2009. Realegerea președintelui Traian Băsescu pentru al doilea mandat prezidențial a permis numirea de către acesta în

¹ Clasificarea reprezintă o combinație dintre ratingul relevant pentru potențialul impactului de tranziție și riscurile generate de atingerea impactului de tranziție. Tranziția preconizată a operațiunilor este de obicei monitorizată o dată pe an și este clasificată numeric, de la 1 la 8, calificativele de la 1 la 3 indicând nivelul cel mai ridicat de impact realizat, cele de la 3 la 6 indicând o îndeplinire corespunzătoare a obiectivelor tranziției în ansamblu, iar cele de la 7 la 8 indicând un impact minim sau riscuri excesive.

funcția de prim ministru a lui Emil Boc, care face parte din Partidul Democrat-Liberal (PDL), partidul de centru-dreapta aflat la putere, în vederea formării unui nou guvern de coaliție. Acest aspect a fost deosebit de important pentru implementarea programului de măsuri de politici convenit cu FMI și Comisia Europeană. Coaliția aflată la guvernare a semnat un nou acord de coaliție în anul 2011 și continuă să se bucure de majoritate în parlament. Cu toate acestea, la începutul anului 2012 au avut loc acțiuni civice de amploare declanșate de o dispută pe tema reformei în sistemul de sănătate, dar care au evoluat într-un protest mai larg împotriva măsurilor de austeritate ale Guvernului. Guvernul condus de PDL a fost remaniat pe 9 februarie 2012, domnul Mihai Răzvan Ungureanu fiind numit Prim Ministru și un număr de miniștri importanți înlocuți. Alegerile locale vor avea loc în vara anului 2012 iar alegerile parlamentare vor avea loc în noiembrie 2012.

Cele mai recente rapoarte din cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare aprobate de Comisia Europeană, care monitorizează activitatea din cadrul sistemului judiciar și de combatere a corupției, au menționat faptul că progresele înregistrate pe ansamblu în aceste domenii erau inegale, exprimând preocupări în special în legătură cu lipsa de progrese a procedurilor judiciare din cazurile importante de corupție la nivel înalt. Eforturile din domeniul judiciar și din cel al combaterii corupției continuă să fie esențiale pentru fructificarea deplină a oportunităților oferite odată cu aderarea țării la UE din anul 2007.

Pentru o evaluare mai detaliată a condițiilor politice în contextul articolului 1, a se vedea Anexa nr. 1.

2.2 Contextul macroeconomic

Economia românească a fost grav afectată de criza economică globală și, după mai mulți ani de creștere economică robustă anterior crizei, aceasta a înregistrat o recesiune profundă în anul 2009, cu o scădere a productivității de 6,6%, potrivit cifrelor actualizate ale Eurostat. Din acel moment, economia a făcut eforturi de redresare. Produsul intern brut (PIB) real a scăzut și mai mult în anul 2010, cu 1,6%, în pofida unei performanțe ridicate înregistrată de exporturile de mărfuri, care au crescut substanțial, cu mai mult de 20% de la un an la altul în 2010 față de 2009. Investițiile străine directe (ISD) au continuat să scadă cu aproximativ 37 % în 2010, după o scădere de 62% în anul 2009. Creșterea a fost modestă în primul semestru din 2011, dar o recolta agricolă bună a stimulat o creștere importantă în trimestrul trei. Cu toate acestea, există semne că economia încetinește din nou. Creșterea în exporturi și importuri a scăzut, producția industrială a început să încetinească din septembrie 2011, iar recuperarea volumelor ISD (investițiilor străine directe) continuă să fie slabă. Inflația s-a ridicat în luna mai 2011 la o rată anuală de 8,4%, însă a scăzut semnificativ de atunci (la 3,1% la sfârșitul anului 2011), în parte datorită efectelor de bază. În pofida creșterii ponderii creditelor neperformante (ponderea creditelor neperformante era de 14,4% în noiembrie 2011, crescând față de 11,85% în decembrie 2010 și de 7,9% în decembrie 2009), sectorul bancar rămâne lichid și bine capitalizat, în timp ce creșterea creditării din sectorul privat și-a revenit treptat. În iulie 2011, agenția internațională de creditare Fitch Ratings a îmbunătățit ratingul suveran al României, ridicându-l la Investment Grade (rating acceptabil pentru investitori). În noiembrie 2011, Standard and Poor's a scăzut ratingul în moneda

locala la BB+, o poziție sub gradul de investiții și pe același loc cu ratingul pentru monedă străină.

Performanța fiscală a fost destul de disciplinată în ultimii doi ani. Politicile fiscale sunt ancorate printr-un Acord stand-by (SBA) preventiv în valoare de 3,5 miliarde euro încheiat cu FMI pentru o perioadă de 24 de luni, aprobat în luna martie 2011, împreună cu programul preventiv de asistență privind Balanța de Plăți al UE, în valoare de 1,4 miliarde euro, care este în vigoare din luna iunie 2011. Acest program preventiv comun succede finalizării cu succes a programului comun de asistență anterior al FMI/UE. Deficitul bugetar general al guvernului în anul 2010 s-a menținut la 6,5% din PIB, fapt care s-a realizat în parte prin reduceri majore ale prestațiilor sociale și prin reforma salarizării din domeniul bugetar, precum și prin creșterea ratei TVA. Tinta deficitului bugetar, de 4,4% din PIB a fost îndeplinit în 2011, însă în bugetul pentru 2012 Guvernul țintește un deficit fiscal semnificativ mai mic, de 1,9% din PIB. BNR și-a menținut rata principală a dobânzii politicii monetare neschimbată la 6,25 % în perioada mai 2010 - septembrie 2011. De atunci rata a scăzut de trei ori, astfel încât la începutul lunii februarie 2012, rata principală a dobânzii de politică monetară este 5,5%. De la sfârșitul anului 2008, BNR a redus cerințele minime privind rezervele în monedă locală și străină ale instituțiilor de creditare în mai multe etape (la 15% și, respectiv, la 20%), continuând astfel alinierea treptată la standardele BCE.

Situația macroeconomică pe termen scurt a României este incertă, în special prin prisma turbulențelor care au reapărut, atât la nivelul piețelor globale cât și în zona euro, în cea de a doua jumătate a anului 2011 și la începutul anului 2012. La nivelul lunii ianuarie 2012, creșterea pentru 2011 se așteaptă să fie în jur de 2,5%, depășind proiecțiile anterioare datorită unui an agricol peste așteptări. Este posibil ca creșterea din anul 2012 să continue la un nivel modest (estimat în prezent de BERD la 0.8%) însă dimensiunea acesteia este extrem de incertă și depinde într-o mare măsură de rezultatele crizei actuale din zona euro. Angajamentul deplin al guvernului față de acordul cu FMI va contribui la menținerea stabilității macroeconomice, chiar dacă continuă să apară riscuri generate de nivelul încă crescut al arieratelor acumulate la nivel național. Sistemul bancar a făcut față extraordinar de bine crizei, cu ajutorul sprijinului puternic acordat de băncile-mamă străine prin intermediul Inițiativei Viena și al unui regim prudent de supervizare, însă nu pot fi înlăturate presiunile suplimentare exercitate asupra sistemului, datorate expunerii sucursalelor din România ale băncilor-mamă străine și riscurilor de contaminare în cazul în care criza datoriilor din zona euro se deteriorează.

Pe termen mediu, România dispune de un potențial ridicat de recuperare a rămănerilor în urmă, având în vedere că PIB-ul pe cap de locuitor în ceea ce privește paritatea puterii de cumpărare este de doar 45% din media UE (conform cifrelor din 2010, așa cum sunt estimate de către Eurostat), fiind cel mai mic din Europa în afară de cel al Bulgariei. Poziția geografică a României, resursele și economia puternic diversificată, precum și forța de muncă a acesteia relativ bine pregătită sunt toate semne de bun augur pentru perspectivele de creștere pe termen lung, cu condiția să se înregistreze progrese în implementarea priorităților de reformă identificate în cele ce urmează.

A se vedea Anexa 6, care cuprinde un tabel ce prezintă Indicatorii economici selectați.

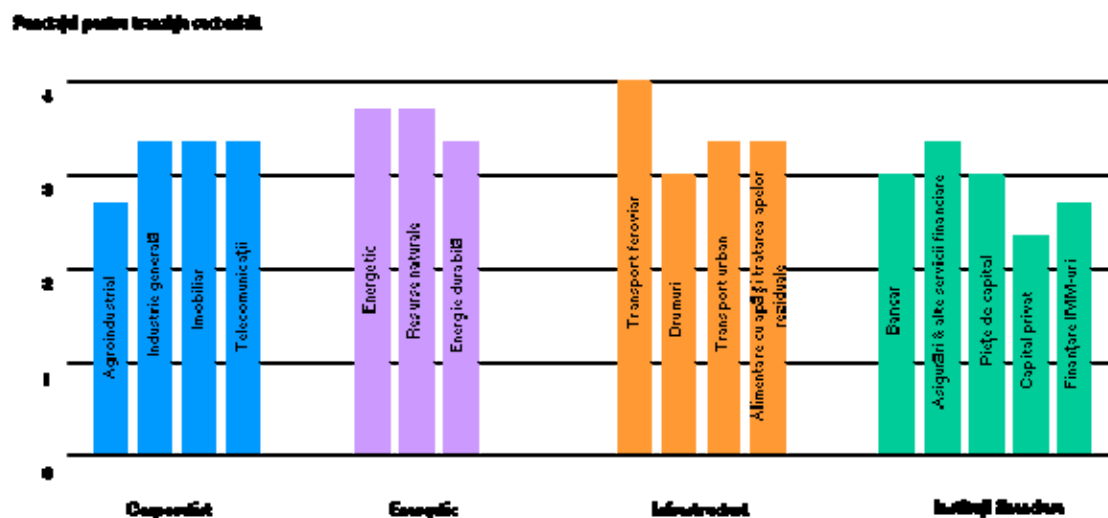
2.3 Contextul reformei structurale

România a înregistrat progrese semnificative și susținute în ceea ce privește reformele structurale pe parcursul ultimului deceniu și a devenit stat membru al Uniunii Europene în luna ianuarie 2007. Cele mai multe activități economice se află sub administrare privată, sectorul bancar este bine capitalizat și competitiv, iar reformele instituționale de profunzime au avansat în diferite sectoare. Autoritățile și-au demonstrat de curând angajamentul față de promovarea reformelor în mai multe domenii importante. De exemplu, guvernul s-a angajat să vândă acțiunile deținute de stat în cadrul anumitor societăți, cu precădere în cele din domeniul energetic și cel al transporturilor. Sunt oferite spre vânzare acțiuni dintr-o serie de companii energetice și sunt dezvoltate noi surse energetice în cadrul strategiei energetice revizuite a guvernului pentru perioada 2011-2035. De asemenea, se află în curs de implementare reforme sociale în domeniul pensiilor și în cel al prestațiilor sociale.

Cu toate acestea, ca în multe alte state din regiune, ritmul reformelor a încetinit în ultimii doi ani, reflectând dificultățile generate de recesiunea acută. Nivelul de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune puse la dispoziție de UE rămâne scăzut (la sfârșitul lunii septembrie 2011, numai 3,7% din aceste fonduri erau absorbite, reprezentând 716 milioane euro), în ciuda faptului că de curând a fost desemnat un nou ministru pentru afaceri europene. Comisia Europeană le-a cerut autorităților să intensifice în continuare lupta împotriva corupției și să finalizeze rapid reforma sistemului judiciar. Dezvoltarea concesiunilor sau a PPP-urilor în sectorul drumurilor continuă să înregistreze rămăneri în urmă.

România continuă să se confrunte cu dificultăți însemnate în diferite sectoare. Progresele înregistrate până în prezent și dimensiunea dificultăților rămase de înfruntat se regăsesc în punctajele pentru tranziția sectorială acordate de BERD României (a se vedea Figura 4). Aceste punctaje arată că s-au făcut progrese importante într-o serie de sectoare, însă rămân decalaje de tranziție considerabile în alte sectoare, îndeosebi în cel agroindustrial, cel al finanțării MIMM-urilor și al capitalului privat dar și în diferite alte segmente ale sectorului corporatist, infrastructurii și ale sectorului financiar.

Figura 4: Punctajele pentru tranziție acordate României pe sectoare, 2011

Sursa: Raportul BERD privind tranziția pe anul 2011.

Pentru o evaluare mai detaliată a dificultăților generate de tranziție care rămân de înfruntat, a se vedea Anexa 2.

2.4 Mediul de afaceri

De la momentul aderării la UE în anul 2007, au fost aduse anumite îmbunătățiri mediului de afaceri, însă criza a îngreunat și mai mult desfășurarea de activități profitabile, în timp ce investițiile străine directe s-au redus și ele considerabil. Studiul BERD și al Băncii Mondiale privind performanța mediului de afaceri și a întreprinderilor (BEEPS) s-a efectuat ultima dată în România în anii 2008/09 și a identificat administrarea fiscală, lipsa competențelor profesionale și corupția ca fiind problemele cele mai mari pentru desfășurarea activităților de afaceri, potrivit patronilor și cadrelor superioare de conducere ale întreprinderilor consultate pe teren. De atunci, s-au înregistrat progrese în domenii precum cel al obținerii autorizațiilor de construcție (modificări ale reglementărilor care au condus la tarife reduse și la proceduri mai rapide), cel al procedurilor pentru lichidarea unei afaceri (modificări substanțiale aduse legislației privind falimentul din România—introducerea, printre altele, a unei proceduri pentru încheierea acordurilor extrajudiciare) și reglementări în domeniul dreptului muncii. Eforturile pentru combaterea corupției sunt permanente însă, după cum a fost menționat anterior, este necesară o activitate mai susținută în acest domeniu, potrivit CE în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare. Indexul privind percepția asupra corupției din anul 2011 al organizației Transparency International plasează România pe poziția 75 (dintr-un total de 183 de state) în cadrul clasificării sale globale.

Raportul *Activitatea de afaceri pe anul 2012* al Băncii Mondiale, publicat în luna octombrie 2011, plasează România pe poziția 72 (dintr-un total de 183 de state) în ceea ce privește ușurința în general de desfășurare a activităților de afaceri, cu șapte locuri mai jos față de clasamentul (revizuit) din 2011. Principalele probleme identificate le reprezintă obținerea energiei electrice, capitol la care țara se clasează pe

locul 165, plata impozitelor și a taxelor (locul 154) și obținerea autorizațiilor de construcție (locul 123). Pe latura pozitivă, România a obținut punctaje mari în ceea ce privește accesul la creditare și protecția investitorilor.

2.5 Contextul social

Standardele de viață au crescut în mod considerabil în România pe parcursul anilor care au condus la aderarea acesteia la UE, iar nivelul sărăciei s-a redus în consecință. Potrivit estimărilor Băncii Mondiale, nivelul sărăciei absolute era de 5,7% în anul 2008, reprezentând 1,2 milioane persoane. Cu toate acestea, studiul Băncii Mondiale menționează de asemenea variațiile însemnate ale nivelurilor sărăciei la nivel regional și social, cea mai mare parte a acestora fiind concentrată în zonele rurale și în rândul tinerilor, șomerilor și al populației de etnie romă. Persoanele care desfășoară activități independente în sectorul agricol sunt de asemenea expuse unui risc ridicat de sărăcie. Rata înregistrată a șomajului a scăzut sub 4% la un moment dat în anul 2008, însă a crescut din nou până la peste 8% în primul trimestru al anului 2010, scăzând ulterior până sub 5% în trimestrul al treilea al anului 2011 (însă până la 7,5% conform ILO, în septembrie 2011, potrivit Eurostat). Cheltuielile publice pentru protecție socială sunt printre cele mai scăzute din UE (ca pondere din PIB) iar situația fiscală dificilă de pe parcursul crizei a împiedicat orice extindere a acestor programe. Nivelul de educație se plasează sub media din statele membre OECD, potrivit rezultatelor Programului pentru evaluarea internațională a elevilor (PISA) 2009 cu privire la elevii în vârstă de 15 ani din aceste țări.

Cea de a doua rundă a Studiului privind viața în tranziție al BERD și al Băncii Mondiale, efectuat în anul 2010, scoate la iveală o serie de concluzii interesante cu privire la atitudinile sociale și la impactul crizei asupra oamenilor de rând. În mod interesant, nivelul de satisfacție față de condițiile de viață din România este cel mai scăzut din întreaga regiune; numai 18% din persoanele intervievate se declară mulțumite sau foarte mulțumite de viața pe care o duc, comparativ cu o medie regională de 43 % pe perioada tranziției. O majoritate însemnată a oamenilor – 62 % – a menționat de asemenea faptul că a fost afectată în mod negativ de criză și cele mai multe gospodării au trebuit să reacționeze prin reducerea cheltuielilor pentru necesități de bază.

2.6 Contextul legal

În cadrul pregătirii pentru aderare la UE în anul 2007, România a depus eforturi considerabile pentru alinierea legislației comerciale a țării la standardele UE. De la momentul aderării, reglementările UE se aplică în mod direct în România, în timp ce legislația națională se modifică în permanență pentru a se alinia la directivele UE. În anul 2009, a fost publicat noul Cod civil iar în anul 2010 noul Cod de procedură civilă ca parte a eforturilor României în cadrul procesului de integrare în UE și se preconizează că noul Cod civil va intra în vigoare în luna octombrie 2011.

Ultima evaluare efectuată de Bancă asupra legislației din România privind guvernanta corporatistă a reliefat un nivel ridicat de conformitate cu Principiile de guvernanta corporatistă ale OECD. Legislația din România privind insolvența este în conformitate cu standardele internaționale. Este demnă de menționat în special protecția considerabilă asigurată societăților comerciale aflate în dificultate față de creditori, fapt care le permite acestor societăți să-și continue activitatea și să-și

ramburseze datoriile. Datorită recentelor modificări aduse Legii privind societățile comerciale, executarea silită a gajurilor pe părți sociale din cadrul societăților cu răspundere limitată necesită în prezent aprobarea asociaților societății.

În contextul Inițiativei BERD privind piețele locale de capital, evaluarea piețelor de capital din România efectuată de către Bancă a reliefat o serie de neajunsuri. În special, lipsa sprijinului legislativ pentru o piață locală de obligațiuni și a procedurilor de ofertă (în speță, aprobarea documentului de ofertă și a structurii comisionului). Trebuie de asemenea abordate reglementările cu privire la tranzacțiile cu instrumente derivate și implementarea legislației UE privind piețele de capital.

În anul 2010, a fost adoptată o nouă lege privind PPP-urile, care se încadrează în categoria legislației secundare. Cu toate acestea, legislația privind PPP-urile a trebuit să fie modificată de curând pentru a adresa motivele de îngrijorare ale Comisiei Europene și ale opiniei publice din România. În afară de aceasta, există lacune între noua legislație privind PPP-urile și actuala legislație privind concesiunile.

2.7 Eficiența energetică și schimbările climatice

România a înregistrat progrese în ceea ce privește captarea potențialului său de energie durabilă. Cu toate acestea, intensitatea energetică a României continuă să fie cu mult peste media statelor UE27 și continuă să persiste lacunele și obstacolele în calea investițiilor în eficiență energetică și energie regenerabilă. Un aspect important este acela că prețurile la energie din anumite sectoare, cum ar fi cele din domeniul gazelor naturale, nu reflectă costurile (așa cum prevede cadrul de reglementare) iar acest lucru ar putea crea distorsiuni care ar putea conduce la utilizarea ineficientă a energiei de către utilizatorii finali.

Potrivit obiectivului UE privind energia regenerabilă, România trebuie să se asigure de faptul că cota sa de energie (electrică, termică și de transport) obținută din surse regenerabile va atinge o pondere de 24% din consumul final brut de energie al țării până în anul 2020 (de la un nivel de 17,8% înregistrat în 2005 și unul de 20,4% înregistrat în 2008). În cadrul Planului național de acțiune privind eficiența energetică a României (REAP), România urmărește să obțină aproape 43% din producția sa de energie electrică și 22% din energia necesară pentru termoficare și răcire din surse regenerabile până în anul 2020. Chiar dacă acest lucru este posibil din punct de vedere tehnic, capacitatea rețelei de electricitate a țării creează anumite dificultăți, iar pentru atingerea acestor obiective este necesară o implicare mai mare a sectorului privat.

REAP recunoaște faptul că există un potențial ridicat de economisire a energiei electrice în sectorul rezidențial de 41,5%²; comparativ cu 31,5% în domeniul transporturilor și cu 13% în cel industrial. Strategia subliniază cerințele privind izolarea termică a clădirilor și o posibilă trecere la surse regenerabile eficiente de termoficare. Obiectivul stabilit de UE pentru România în ceea ce privește economiile de energie electrică este de 9% până în 2016, contribuind astfel la obiectivul general al UE de 20% de economii de energie până în anul 2020. În conformitate cu Directiva reformulată a UE privind eficiența energetică a clădirilor, România trebuie să adopte proceduri și cerințe care să conducă la creșterea performanței energetice a clădirilor

² Economii potențiale medii de energie, estimate ca pondere din consum.

noi și a celor existente. În afară de aceasta, România se confruntă cu dificultăți în ceea ce privește implementarea celor mai stringente reglementări ale Schemei UE de tranzacționare a certificatelor de emisii de carbon (UE ETS Faza III), în special în sectorul industrial. Astfel, este importantă extinderea pieței actuale și introducerea în continuare a tehnologiilor eficiente din punct de vedere energetic.

3. DIRECȚII STRATEGICE

3.1 Dificultăți generate de tranziție

Chiar dacă România este o țară cu o tranziție avansată și stat membru UE, aceasta va continua să se confrunte cu dificultăți însemnate generate de tranziție în anii următori în anumite sectoare. Printre dificultățile majore ridicate de tranziție care pot fi adresate cu sprijin și asistență financiară din partea BERD se numără următoarele:

- **Promovarea stabilității și extinderea gamei de produse în sectorul financiar.** Dată fiind incertitudinea economică și financiară globală care continuă să se resimtă, stabilitatea sectorului financiar este încă în pericol. Sunt de asemenea necesare măsuri de dezvoltare suplimentare în domenii precum cel nebanca și cel al piețelor locale de capital.
- **Consolidarea infrastructurii prin intermediul sporirii eficienței și printr-o mai mare implicare a sectorului privat.** Este necesară dezvoltarea sectorului infrastructurii naționale (cu precădere a drumurilor) și, acolo unde e posibil, introducerea investițiilor din sectorul privat prin intermediul concesiunilor/parteneriatelor public-private și privatizarea operatorilor de transport. În cadrul multor operațiuni de infrastructură (în domenii precum cele ale apelor, deșeurilor, drumurilor, căilor ferate, încălzirii centralizate etc.) este necesară îmbunătățirea eficienței de operare și o dependență redusă față de subvențiile și finanțarea de stat. Deși s-au înregistrat progrese importante în ceea ce privește asigurarea serviciilor sociale, sunt necesare eforturi suplimentare pentru consolidarea sectorului municipal.
- **Restructurarea sectorului energetic și creșterea eficienței și durabilității energetice.** O parte însemnată a sectorului energetic al României este în continuare deținută de stat și trebuie să fie restructurată și/sau privatizată, în vederea stimulării investițiilor și promovării eficienței. Chiar dacă există o autoritate de reglementare în cadrul sectorului energetic, există preocupări legate de independența acesteia și de implementarea cadrului de reglementare pentru gaze naturale, dat fiind faptul că tarifele la gaze naturale nu reflectă costurile. În ciuda îmbunătățirilor din ultimii ani, România este încă o economie bazată pe consum intensiv de energie și trebuie să înregistreze progrese suplimentare în ceea ce privește trecerea la o economie eficientă și cu un nivel redus de emisii de carbon.
- **Încurajarea investițiilor în sectorul de producție al economiei.** Având în vedere faptul că România este o economie bazată pe consum, este importantă introducerea de noi produse și procese în sectoare precum cel de producție și cel agroindustrial, atât în cadrul companiilor autohtone cât și în al celor deținute de entități străine. Perspectivele viitoare de creștere depind de asemenea de

3.2 Prioritățile Băncii pe perioada Strategiei

Ținând seama de mediul financiar și economic, precum și de dificultățile generate de tranziție, care au fost identificate mai sus, susținerea Băncii acordată României va continua să fie vitală pe parcursul perioadei Strategiei viitoare. Prioritățile Băncii pentru următorii trei ani vor consta în susținerea Guvernului la continuarea implementării planurilor sale de reformă și în consolidarea în continuare a rolului sectorului privat în ceea ce privește generarea de creștere economică, stimularea investițiilor, furnizarea de servicii esențiale și promovarea competitivității și inovației în sectoarele corporatiste. Prioritățile Băncii se axează pe acele domenii în care decalajele de tranziție continuă să fie semnificative și în care finanțarea și expertiza Băncii suplimentează sursele de finanțare comerciale și non-comerciale. Activitățile Băncii în România se vor concentra asupra următoarelor priorități operaționale:

- **Continuarea sprijinirii și dezvoltării sectorului financiar.** Banca își va menține rolul în ceea ce privește sprijinirea sectorului bancar și nebancaar pentru a asigura finanțare pe termen lung și pentru a contribui la stabilitatea pieței. De asemenea, aceasta va promova dezvoltarea în continuare a sectorului financiar nebancaar și a piețelor locale de capital prin investiții, asistență tehnică și dialog politic.
- **Creșterea comercializării, concurenței și implicării sectorului privat în infrastructură.** Banca va urmări să-și extindă activitățile din sectorul municipal susținând structurile comerciale prin proiecte municipale atât de transport urban cât și de alimentare cu apă și colectare și tratare a apelor reziduale pe bază de contracte de servicii publice. Acolo unde este posibil, Banca va conlucra cu UE și, de asemenea, va sprijini și stimula finanțarea privată a proiectelor privind infrastructura municipală și națională.
- **Dezvoltarea unor politici și investiții energetice durabile.** Banca va continua să susțină sectorul energetic cu finanțare privată și, acolo unde este posibil, va asista la restructurarea și privatizarea societăților energetice de stat. Banca va facilita de asemenea tranziția României la o economie bazată pe emisii reduse de carbon și va spori securitatea energetică a acesteia prin sprijinirea producției de energie electrică din surse regenerabile inofensive pentru mediu și prin susținerea societăților care utilizează tehnologii cu consum redus de energie. Banca va promova securitatea energetică prin susținerea construirii de noi facilități de racordare pentru distribuirea petrolului, gazelor naturale și a electricității.
- **Susținerea trecerii la o economie orientată preponderent spre producție.** Banca va continua să răspundă în mod selectiv la cererile provenind din partea sectorului corporatist (în special din partea societăților de producție și agroindustriale implicate în fabricarea produselor pentru export, a celor destinate înlocuirii produselor provenind din import și a altor produse cu valoare adăugată) prin finanțarea directă a societăților comerciale autohtone și străine, prin finanțarea indirectă a societăților comerciale prin intermediul creditelor pentru IMM-uri, prin investiții în fonduri private cu plasamente în acțiuni și prin relansarea Programului de Creștere a Întreprinderilor (EGP) (fostul program Turn-Around Management - TAM).

3.3 Dificultăți sectoriale și reacția operațională a Băncii

3.3.1. Instituții financiare

Dificultăți sectoriale

- Stabilitatea sectorului financiar este încă în pericol, în contextul macroeconomic național și global și date fiind posibilele evoluții din domeniul bancar regional (preocupările legate de Grecia și de riscurile generate de creditele suverane din zona euro).
- Sectorul microîntreprinderilor și cel al IMM-urilor necesită sprijin financiar suplimentar, în special datorită faptului că aceste sectoare au fost puternic afectate de criza financiară și, prin urmare, sunt percepute ca prezentând riscuri mai ridicate.
- Sectorul financiar nebanca este relativ subdezvoltat și este necesară stimularea finanțării în anumite domenii, cum ar fi cele ale leasingului și asigurărilor, care au fost afectate în mod negativ de recesiunea economică din România.
- Piața locală de capital nu dispune de lichidități și suferă de o lipsă a transparenței prețurilor. În consecință, băncilor locale le lipsesc instrumentele necesare pentru un management corespunzător al activelor și pasivelor. Un nivel ridicat de vulnerabilitate este generat de incongruența scadențelor mari din bilanțurile acestora care sunt înregistrate ca active pe termen lung (de exemplu, creditele ipotecare) care sunt finanțate în cea mai mare parte din depozite, pornindu-se de la premisa că acestea din urmă vor rămâne stabile. Dat fiind faptul că aproximativ 65% din depozite sunt în RON, există de asemenea riscul de schimb valutar.
- Piața ipotecară primară este încă subdezvoltată, comparativ cu alte piețe din Europa Centrală și de Est, având o rată totală a ipotecilor nelichidate mai mică de 5% din PIB (media UE fiind de peste 50%).

Răspunsul operațional al Băncii

Contribuția adusă în continuare la menținerea stabilității financiare în ansamblu. Banca va sprijini sistemul bancar prin participari la capitalul social și prin creditare (inclusiv prin majorări de capital), recunoscut fiind rolul pe care îl poate deține Banca în ceea ce privește nivelul de încredere al pieței și stabilitatea sistemică.

Sprijinirea micro-întreprinderilor și a IMM-urilor. Banca va furniza facilități de creditare dedicate băncilor, instituțiilor de microfinanțare și societăților de leasing, precum și pentru investiții în cadrul și în coroborare cu fonduri private cu plasamente în acțiuni, îndeosebi cele axate pe societăți comerciale locale și investiții în regiuni mai puțin dezvoltate (a se vedea Anexa 4 pentru informații suplimentare cu privire la modalitatea în care programele BAS și EGP pot susține sectorul IMM-urilor).

Sprijinirea în continuare a investițiilor în creșterea eficienței energetice și a celor în energie regenerabilă. Vor fi elaborate și implementate programe noi privind eficiența energetică împreună cu bănci comerciale, cu un accent deosebit pe IMM-uri, pentru a ajuta la reducerea consumului energetic și a stimula piața pentru servicii și produse energetice sustenabile. Se va urmări acordarea de asistență tehnică suplimentară și, dacă este posibil, acordarea de fonduri nerambursabile de investiții (în speță, un program comun cu fonduri structurale UE) pentru acest sector important și

se va pune un accent crescut pe comercializare, elaborarea de proiecte, implementarea și verificarea economiilor de energie obținute.

Asistență acordată pentru dezvoltarea în continuare a sectorului financiar nebancar. Banca va continua să susțină dezvoltarea societăților de leasing, asigurări, a fondurilor de pensii și a societăților ipotecare specializate, prin acordarea de creditare pe termen lung sau prin participării de capital propriu.

Promovarea dezvoltării piețelor locale de capital. Banca va avea în vedere participarea sa în calitate de investitor-ancoră în emisiuni de obligațiuni (obligațiuni ipotecare sau obligațiuni garantate) și/sau în emisiuni financiare ale băncilor locale, precum și sprijinirea acestora în vederea consolidării bazei proprii de finanțare. În funcție de progresele înregistrate în cadrul dialogului politic cu autoritățile și de cerințele și condițiile pieței, Banca ar putea avea în vedere creditarea în monedă locală, emiterea de obligațiuni în monedă locală, achiziționarea de titluri de valoare în monedă locală (de exemplu, obligațiuni garantate sau alte titluri de valoare cu garanții de calitate ridicată) și furnizarea de capitaluri proprii de investiții.

Abordarea deficitului semnificativ de pe piața ipotecară. Banca va reîncepe să acorde creditare ipotecară primară pe baza unei Liste revizuite de standarde minime pentru acordarea de credite ipotecare.

Dialogul politic

În urma unei evaluări inițiale, Banca își va continua dialogul politic în scopul dezvoltării pe mai departe a piețelor de capital în cadrul Inițiativei privind Dezvoltarea Monedei Locale și a Piețelor Locale de Capital, fapt care ar putea implica angajamente de consultanță în ceea ce privește reforma cadrului de reglementare. Banca va suplimenta dialogul cu asistență tehnică acordată autorităților de reglementare, cu un accent deosebit pe consolidarea piețelor secundare și a ratelor de credibilitate ale băncilor, precum și pe crearea de facilități pentru demararea/consolidarea operării instituțiilor de piață importante, cum ar fi depozitarii. În afară de aceasta, Banca sprijină în mod activ dezvoltarea produselor în monedă locală destinate instituțiilor de economisire contractuală cum ar fi fondurile de pensii, administratorii de active și asigurătorii, precum și dezvoltarea sistemelor de pensii. Dialogul politic se va axa pe gestionarea creditelor neperformante și abordarea unora dintre implicațiile noilor reglementări Basel III/CRD4. Banca va continua să mențină contactele cu FMI și alte instituții în ceea ce privește sectorul bancar. Banca va conlucra de asemenea cu băncile comerciale și cu principalii factori implicați în ceea ce privește problemele legate de egalitatea de șanse și efectuarea de studii în vederea finanțării întreprinzătorilor femei.

3.3.2. Infrastructură

Dificultăți sectoriale

- Până în prezent, s-au înregistrat progrese ne semnificative în ceea ce privește implicarea sectorului privat în infrastructura de transport prin intermediul concesiunilor/PPP-urilor, în aplicarea standardelor internaționale de pregătire, îndeosebi în domeniul evaluării sociale și de mediu, și în obținerea contractelor de

- Este necesară restructurarea și reformarea suplimentară a sectorului feroviar, chiar dacă decalajul de tranziție este unul mic. Printre principalele dificultăți se numără implicarea sectorului privat în operațiile de transport feroviar de mărfuri și dezvoltarea selectivă a infrastructurii (mai ales a garilor). De asemenea, până în prezent, s-a înregistrat o implicare redusă a sectorului privat în ceea ce privește dezvoltarea principalelor aeroporturi ale țării.
- Nivelul eficienței de operare și servicii în ceea ce privește furnizarea de servicii municipale înregistrează rămăneri în urmă față de standardele UE și sunt încă necesare subvenții publice semnificative. Printre aceste servicii se numără încălzirea centralizată, creșterea eficienței energetice din punctul de vedere al cererii (atât în clădirile rezidențiale cât și în cele publice), străzile urbane și drumurile județene, alimentarea cu apă și colectarea și tratarea apelor reziduale, precum și transportul local și urban. În sectorul termoficării centralizate, cei mai mulți operatori continuă să înregistreze pierderi și să fie subvenționați, operațiunile acestora fiind extrem de ineficiente.
- În pofida progreselor făcute în sectorul apelor, care au condus la crearea de utilități moderne, noii operatori regionalizați se confruntă cu dificultăți atât de operare cât și de natură politică, pe măsură ce aceștia încearcă să integreze operațiunile entităților mai puțin comercializate și să își asume programe ample de investiții în vederea asigurării conformității cu directivele UE.
- În cadrul sectorului transportului urban, sunt încă necesare investiții considerabile, dat fiind faptul că volumul traficului crește, în domenii precum eliberarea electronică integrată de bilete, reabilitarea drumurilor locale și modernizarea parcului auto. Chiar dacă există contracte de servicii publice, acestea trebuie să fie consolidate astfel încât să susțină planificarea durabilă a transportului, managementul drumurilor urbane și al străzilor.

Răspunsul operațional al Băncii

Promovarea dezvoltării concesiunilor/PPP-urilor în sectorul rutier. Banca va susține o implicare mai mare a sectorului privat și va conlucra cu Guvernul în vederea asistării acestuia la elaborarea și susținerea proiectelor pilot de concesiune/PPP, prin acordarea de credite pe termen lung sau prin acordarea de capitaluri proprii concesiionarilor, după caz.

Sprijinirea programului guvernului de reformă a transportului feroviar. Banca este pregătită să susțină implicarea sectorului privat în operațiunile de transport feroviar de mărfuri și în dezvoltarea infrastructurii feroviare, îndeosebi a stațiilor de cale ferată dezvoltate în cadrul contractelor de concesiune. Se va avea în vedere acordarea de credite pe termen lung sau aporturi de capital în funcție de strategia de reformă a guvernului și de nevoile de finanțare ale investitorului respectiv.

Adresarea necesităților aeroporturilor țării. Banca va urmări să susțină dezvoltarea, reabilitarea, modernizarea și sporirea capacității aeroporturilor, atât a infrastructurii terestre cât și a celei aeriene, în colaborare cu investitori din sectorul privat. Se va avea în vedere acordarea de credite pe termen lung sau aport de capital

în funcție de nevoile de finanțare ale investitorului, luându-se în considerare măsurile pentru eficiența energetică.

Adresarea decalajelor de tranziție din cadrul sectorului municipal. Banca va susține furnizarea de servicii locale accesibile și orientate către client, susținute de fonduri corespunzătoare pentru utilități și de bugete stabile ale autorităților locale. Contractele de servicii publice vor constitui elementul principal pentru finanțarea directă a utilităților locale și a operatorilor de transport.

Promovarea reformelor în sectorul apelor și mediului. Banca va continua să acorde împrumuturi operatorilor regionali din sectorul apelor și altor operatori. Aceste credite vor constitui creditare pe bază de utilitate la nivel corporatist, fără a recurge direct la bugetele municipale sau județene, accentuându-se prin aceasta credibilitatea îmbunătățită din cadrul sectorului. Pentru utilități de mai mici dimensiuni, unde credibilitatea nu a fost pe deplin demonstrată, Banca ar putea solicita de la bun început garanții de la autoritățile locale, care pot fi eliberate odată ce sunt îndeplinite anumite plafoane financiare și de operare.

Promovarea unui sector mai eficient al încălzirii centralizate. Banca va sprijini atât operatorii publici cât și pe cei privați în vederea reabilitării sistemelor existente, introducerii de combustibili alternativi (precum biomasa) și a creșterii eficienței energetice. Recunoscând importanța ridicată a eficienței energetice, Banca va explora de asemenea modalități de susținere a investițiilor de tip ESCO, în vederea complementării investițiilor sale din domeniul aprovizionării. Banca va încuraja implicarea sectorului privat în ceea ce privește reabilitarea sectorului încălzirii centralizate, în scopul accelerării ritmului investițiilor și al ameliorării eficienței financiare și operaționale.

Adresarea nevoilor de investiții și de tranziție din cadrul sectorului transportului urban. Banca va continua reabilitarea rețelelor de drumuri locale din cadrul municipalităților. De asemenea, aceasta va conlucra îndeaproape cu autoritățile locale în scopul finanțării modernizării parcului public auto și al promovării eliberării electronice de bilete, precum și în cel al finanțării cu resurse limitate.

Dialogul politic

Banca își va continua dialogul politic cu guvernul în scopul încurajării elaborării și ofertării proiectelor de concesiune/PPP în sectorul rutier, în conformitate cu legislația aplicabilă și cu practica internațională, și a celor care privesc reforma sectorului feroviar, inclusiv transportul feroviar de mărfuri. Având în vedere rata redusă a absorbției fondurilor europene, Banca va continua să facă parte din grupul de lucru (împreună cu UE și cu alte instituții financiare internaționale) în scopul discutării și susținerii modalităților de stimulare a absorbției fondurilor structurale și de coeziune UE în acele domenii în care decalajele de tranziție sunt cele mai însemnate. Banca va stabili ordinea priorității proiectelor care au un impact puternic asupra tranziției, în cadrul cărora investițiile BERD pot fi co-finanțate și suplimentate cu fonduri structurale UE, în special în ceea ce privește finanțarea municipalităților, utilităților locale și a proiectelor de eficiență energetică, inclusiv a edificiilor publice.

3.3.3. Sectorul energetic

Dificultăți sectoriale

- România dispune de rezerve naționale de petrol și gaze însă, în cea mai mare parte, se bazează pe Rusia în ceea ce privește importurile. Este necesară promovarea securității energetice prin intermediul diversificării surselor de aprovizionare cu petrol și gaze, al extinderii facilităților de depozitare și al creșterii producției interne de hidrocarburi.
- Centralele electrice, rețeaua de distribuție a gazelor naturale și societățile de producție și depozitare a gazelor naturale din România sunt încă în mare parte deținute de stat și sunt necesare investiții considerabile pentru modernizarea și reabilitarea infrastructurii energetice și a celei de gaze naturale pentru a asigura creșterea eficienței sectorului și pentru îndeplinirea cerințelor UE de mediu. Acest lucru ar putea fi realizat parțial prin restructurări și privatizări (vânzări strategice și listări).
- Până în prezent, s-au făcut investiții limitate în sectorul energiei regenerabile (cu excepția sectorului hidroenergetic), datorită în parte cadrului legislativ și de reglementare incert. Chiar dacă UE a aprobat schema de sprijin pentru energie regenerabilă la începutul anului 2011, abia de curând aceasta a fost incorporată în lege și urmează a fi susținută de un cadru de reglementare.
- România continuă să rămână un mare consumator de energie (comparativ cu statele UE27) și persistă decalaje de tranziție (în ceea ce privește legislația și reglementarea) precum și alte obstacole – precum gradul de conștientizare și accesibilitatea – în calea investițiilor în eficiență energetică și energie regenerabilă.
- Sectorul minier este caracterizat de un control amplu al Statului. În general, acest sector ar putea beneficia de practici sociale, de sănătate, siguranța și de mediu, mai bune, cât și de creșterea eficienței.

Răspunsul operațional al Băncii

Contribuția la sporirea securității energetice. Banca va avea în vedere finanțarea dezvoltării de conducte de petrol și gaze noi și a extinderii capacităților existente de depozitare a petrolului și gazelor naturale. În afară de aceasta, acolo unde este cazul, Banca va sprijini societățile din amonte în vederea recuperării hidrocarburilor din puțurile mature și subdezvoltate și a sporirii ratelor de recuperare a rezervelor prin investiții în explorare și producție, atât la nivel terestru cât și marin.

Promovarea unui sector energetic mai eficient. Banca va continua să investească în proiecte energetice care conduc la câștiguri efective sub aspectul costurilor în ceea ce privește eficiența și reducerea emisiilor de carbon prin intermediul reabilitării și modernizării facilităților energetice (în special în domeniul generării și în cel al distribuirii). Banca este pregătită să ia în calcul, de la caz la caz, sub rezerva condițiilor de piață, sprijinirea României la restructurarea și privatizarea societăților sale energetice, pentru a ajuta la îmbunătățirea eficienței și guvernantei corporatiste a acestora.

Susținerea dezvoltării energiei regenerabile. Banca va investi în producția de energie regenerabilă în scopul sprijinirii României de a-și atinge obiectivele stabilite

de UE 2020 (având în același timp în vedere necesitatea de protejare a biodiversității și a siturilor Natura 2000 din România), conform cărora cota sa de electricitate produsă din surse regenerabile trebuie să crească până la 38% față de nivelul actual de 28%. Cu toate acestea, capacitatea rețelei electrice naționale creează anumite dificultăți și, prin urmare, vor fi necesare investiții în rețea, susținute de Bancă.

Promovarea eficienței energetice. Banca se va axa pe proiectele care promovează îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice și private (rezidențiale și corporatiste), inclusiv prin ESCO, și pe promovarea tehnologiilor cu nivel redus de carbon, cum ar fi captarea, transportul și depozitarea geologică a dioxidului de carbon (CCS). BERD ar fi de asemenea interesată să exploreze finanțarea structurată pentru diminuarea efectelor și adaptarea la schimbările climatice în ceea ce privește venitul provenit din vânzarea la licitație a certificatelor de emisii UE (UEA) în cadrul Fazei III a ETS UE, și prin utilizarea cofinanțării cu fonduri nerambursabile din programul NER300, care reprezintă principalul program european de finanțare pentru cofinanțarea proiectelor CCS și a proiectelor inovatoare din domeniul energiei regenerabile care se află la etapa demonstrativă comercială.

Încurajarea investițiilor în sectorul minier. Banca va susține în continuare restructurarea și privatizarea acestui sector (inclusiv investițiile străine) și companiile miniere private independente, cu un accent deosebit pe susținerea celor mai bune practici de mediu, sănătate protecția muncii și sociale.

Dialogul politic

Banca va angaja dialog politic cu privire la planurile și strategiile de privatizare a anumitor companii, pe baza experienței acestora din România și din alte state din regiune. Banca va continua susținerea proiectelor privind eficiența energetică și energia regenerabilă și a dezvoltării de politici în toate sectoarele în cadrul Inițiativei Băncii pentru Energie Durabilă și în conformitate cu directivele UE. Banca își va continua dialogul cu guvernul în vederea (i) promovării legislației secundare în domeniul energiei regenerabile, în scopul stabilirii unui cadru legislativ și de reglementare stabil pentru energie regenerabilă; (ii) urmării inițiativelor actuale, cum ar fi infrastructura energetică inteligentă și dezvoltarea serviciilor energetice; și (iii) elaborării unui Plan de acțiune pentru energie durabilă (SEAP). Banca va continua să conlucreze cu guvernul și ANRE pentru susținerea implementării cadrului de reglementare referitor la majorarea prețurilor la gaze naturale.

3.3.4. Sectorul industrial, comercial și agroindustrial

Dificultăți sectoriale

- Criza economică a afectat puternic sectorul antreprenorial local. Accentul pus pe eforturile de restructurare ar trebui să constea în sporirea eficienței (inclusiv a eficienței energetice), competitivității și productivității, cu precădere în domeniul producției și cel agroindustrial.
- Investițiile străine s-au redus considerabil pe parcursul crizei economice. Sunt necesare noi investiții pentru stimularea exporturilor, încurajarea producției interne și facilitarea transferului de tehnologii și competențe.

- Este necesară extinderea infrastructurii industriale și logistice, ca o platformă necesară pentru creșterea corporatistă și a celei din domeniul producției, precum și sporirea eficienței sectorului logistic prin intermediul transferurilor de tehnologii și competențe.
- Sectorul agroindustrial dispune de un potențial uriaș și necesită o dezvoltare suplimentară în domeniul agriculturii primare, producției și procesării alimentare, precum și în cel al logisticii. Agricultorii locali întâmpină dificultăți la accesarea finanțării destinate capitalului de lucru și investițiilor.
- Disponibilitățile de capital pentru investiții continuă să fie relativ reduse și există o susținere scăzută prin capitaluri de risc și alte capitaluri proprii private pentru întreprinderile mici înființate de curând. Participarea investitorilor instituționali locali din România pe piața de capital privat continuă să se situeze la un nivel extrem de scăzut.
- Se înregistrează o lipsă considerabilă de finanțare disponibilă pentru sectorul imobiliar, ale cărui perspective au fost afectate în mod negativ de criza economică. Acest fapt a condus la un sentiment negativ din partea investitorilor și la o reducere a gradului de îndatorare.

Răspunsul operațional al Băncii

Adresarea nevoilor de finanțare ale întreprinderilor locale. Banca va sprijini în mod direct “economia reală”, inclusiv firmele romanesti, prin acordarea de credite, alocarea de capitaluri proprii (inclusiv prin intermediul Facilității pentru Întreprinderile Locale sau în coroborare cu fonduri private cu plasamente în acțiuni) și cvasi-capital, în scopul facilitării creșterii și extinderii acestora, concomitent cu abordarea obiectivelor de tranziție care nu au fost realizate, cum ar fi realizarea unei guvernante corporatiste solide, dezvoltarea de noi abilități, eficiența energetică și procesele care pot fi reproduse în altă parte.

Susținerea și, astfel, stimularea investițiilor străine. Banca va continua susținerea investitorilor străini, în special a celor care nu pot accesa finanțare de la bănci comerciale (datorită sumelor și scadențelor) sau care necesită produse de capital/cvasi-capital, pentru finanțarea proiectelor de tip Greenfield și a extinderii facilităților existente, cu un accent deosebit pe producție (inclusiv în domeniul eficienței energetice), producția de articole care substituie produsele provenind din import și de produse pentru export.

Acordarea de capital societăților comerciale locale și susținerea dezvoltării pieței bursiere locale. Dacă va fi cazul, Banca va participa la oferte publice inițiale (IPO) și la oferte publice secundare (SPO) în vederea creșterii succesului său și a contribuției la dezvoltarea pieței locale de capital. În cazul în care condițiile de piață duc la amânarea SPO-urilor, Banca va lua de asemenea în considerare finanțarea directă a societăților listate. Banca va continua să sprijine în mod susținut administratorii de fonduri de investiții existenți și pe cei debutanți în acest domeniu, acolo unde aceștia au posibilitatea de a oferi sprijin cu valoare adăugată substanțială întreprinderilor locale și, în particular, în domenii în care persistă decalajele de tranziție.

Susținerea infrastructurii tehnologiilor informatice și de comunicare (TIC) și a industriilor bazate pe cunoaștere (knowledge-intensive industries). Banca va

continua să contribuie la dezvoltarea unei infrastructuri TIC sigure și să promoveze dezvoltarea industriilor bazate pe cunoaștere și a inovației.

Susținerea dezvoltării sectorului logistic. Banca va sprijini extinderea facilităților moderne industriale de depozitare și de logistică din jurul piețelor de consum subdezvoltate și a celor în curs de dezvoltare (cerere preponderentă de logistică) și dezvoltarea bazelor de producție (cerere preponderentă industrială și de depozitare), concomitent cu dezvoltarea facilităților și a operatorilor de logistică locali și internaționali care utilizează soluții logistice inteligente pentru creșterea eficienței lanțurilor de aprovizionare.

Adresarea nevoilor din sectorul agroindustrial. Banca va susține atât investitorii locali cât și pe cei străini din domeniul procesării alimentare, logisticii și desfacerii cu amănuntul. Se va pune accentul pe sprijinirea investițiilor cu rădăcini adânci în trecut, care stimulează cererea de produse locale și adaugă valoare acestor produse (fie pentru piața locală fie pentru export). Banca va urmări de asemenea să coopereze, pe o bază selectivă, cu holdinguri agricole de mai mari dimensiuni, în scopul reducerii deficiențelor existente în sectorul agriculturii primare al țării și cu instituții financiare, în vederea asigurării capitalului de lucru și a echipamentului agricol pentru agricultori. Banca va susține proiecte locale, în cadrul Facilității de Investiții pentru Agrobusiness Durabil, special dezvoltată, care se vor axa, fără limitare, pe (i) eficiența energetică în mediul construit (vizând performanța energetică a clădirilor utilizate pentru procesare, depozitare și desfacere cu amănuntul); (ii) tehnici agricole durabile; (iii) generarea de energie pe bază de biomasă; și (iv) eficiența procesării și ambalării produselor alimentare. În acest context, Banca își va continua cooperarea cu guvernul și cu societățile agricole locale în vederea implementării legislației privind certificatele de depozit.

Adresarea decalajelor de tranziție existente în sectorul proprietății. Banca va susține, pe bază selectivă, active de proprietate noi și stabile, prin finanțare de proiecte pe termen lung acolo unde pot fi identificate obiectivele de tranziție. În afară de aceasta, Banca va continua susținerea dezvoltării hotelurilor, facilităților de desfacere cu amănuntul, parcurilor tehnice, căminelor studențești de clasă bugetară medie și alte proiecte imobiliare viabile în centre urbane din diverse regiuni, precum și proiecte care oferă posibilități de revigorare în localități urbane din regiunile subdezvoltate.

Dialogul politic

Dialogul politic al Băncii din cadrul sectorului corporatist va promova ameliorarea mediului de afaceri și, în coordonare cu alte instituții financiare internaționale și CFI, va continua să abordeze neachitarea arieratelor publice, inclusiv a creanțelor datorate de întreprinderile de stat, și rambursarea cu întârziere a TVA. Banca va continua să dețină un rol central în cadrul CFI, inclusiv prin întâlniri cu guvernul cu privire la aspecte economice și de politică și la “Cartea albă” anuală, care reprezintă un mecanism principal de dialog politic cu autoritățile pe probleme de interes pentru investitorii străini. Banca va extinde utilizarea produselor EGP/BAS (Programului de Creștere a Întreprinderilor/ Servicii de Consultanță în Afaceri) în vederea susținerii competitivității MIMM-urilor și a sectorului agroindustrial din România, prin combinarea consultanței și îndrumării la nivelul întreprinderilor cu dezvoltarea unei infrastructuri viabile de servicii de consultanță în afaceri la nivelul pieței. Operațiunile

EGP/BAS vor spori performanța micro-întreprinderilor, a întreprinderilor mici și mijlocii și complexitatea în domenii precum cel al planificării afacerilor, marketing și management al calității. BAS se va axa din ce în ce mai mult pe regiunile insuficient deservite din afara Bucureștiului. EGP/BAS va urmări să suplimenteze furnizarea de servicii de management și consultanță, cu acces crescut la finanțare prin intermediul legăturilor cu echipa bancară a BERD, al liniilor de creditare și al instituțiilor financiare partenere. Banca va continua să activeze pe probleme legate de egalitatea de șanse în România, prin intermediul proiectelor sale și a dialogului cu principalii factori implicați.

3.4 Implicații sociale și de mediu ale activităților propuse de Bancă

În calitate de stat membru UE, România a adoptat o legislație socială și de mediu care este în conformitate atât cu directivele UE cât și cu Cerințele de mediu, politică socială și de performanță ale BERD. România a negociat o perioadă de tranziție în cadrul căreia instalațiilor și facilităților existente enumerate li se acordă o perioadă de grație pentru a-și aduce operațiile în deplină conformitate cu standardele UE. Aceste perioade de tranziție includ amânarea aplicării anumitor obligații de mediu (pentru instalațiile industriale complexe și puternic poluante, până în anul 2015, pentru gropile de gunoi municipale, până în anul 2017, iar pentru extinderea rețelelor municipale de apă potabilă și de tratare a apelor reziduale, până în anul 2018).

Politica socială și de mediu a Băncii se aplică tuturor proiectelor derulate în România. Dezvoltarea transportului și a infrastructurii municipale ar putea implica achiziționarea de terenuri sau strămutarea economică a populației locale, caz în care se vor aplica Cerințele de performanță ale Băncii. Va fi importantă identificarea oricăror grupuri vulnerabile care ar putea fi afectate în mod disproporționat de proiecte și asigurarea faptului că activitățile de implicare ale partilor interesate includ orice grupuri marginalizate. Sănătatea și securitatea muncii reprezintă de asemenea un considerent important pentru toate proiectele, iar Banca va conlucra cu clienții și cu finanțatorii în vederea promovării dezvoltării unei culturi de securitate a muncii corespunzătoare.

Prioritățile strategice ale Băncii, după cum sunt prezentate acestea mai sus, sunt în multe cazuri în conformitate cu Strategia națională pentru dezvoltare durabilă a României (2013-2020-2030). În cadrul acestei Strategii naționale, Guvernul României a agreat priorități precum obiectivele privind eficiența energetică, transportul durabil, securitatea alimentară și îmbunătățirea apei potabile și a tratamentului apelor reziduale în zonele urbane. Dat fiind accentul pe care îl pune Banca pe domenii precum extinderea transportului municipal, facilitățile de alimentare cu apă și de tratare a apelor reziduale, o atenție deosebită trebuie acordată accesibilității tarifelor, în lumina situației economice din România și a presiunilor care sunt plasate pe grupurile vulnerabile ale populației.

Prin urmare, strategia Băncii va sprijini implementarea legislației necesare și domeniile prioritare de investiții identificate de către guvern și de către UE. Consolidarea specifică a capacității de management al riscurilor sociale și de mediu prin implementarea proiectelor Băncii se va adăuga la acest proces.

Adaptarea la schimbările climatice

Schimbările climatice ridică o serie de riscuri pentru o serie de activități propuse de Bancă pentru România. Cel de al V-lea Comunicat național al României privind schimbările climatice adresat UNFCCC prevede modul în care se preconizează că vor crește temperaturile medii pe parcursul următoarelor decenii, cu creșteri între 0,5°C și 1,5°C pentru perioada 2020-2029, și cu creșteri între 2,0°C și 5,0°C pentru perioada 2090-2099. Se anticipează că aceste creșteri vor fi însoțite de precipitații reduse și de o mai mare variație a precipitațiilor pe ansamblu. Peste 90 % din modelele climatice prognozează secete acute pe parcursul verii până în cea de a doua jumătate a secolului XXI, în special în sudul și sud-estul României. Variațiile mai mari de precipitații ar putea de asemenea să conducă la fluctuații ale nivelurilor hidrologice ale râurilor și la mai multe fenomene extreme, cum ar fi inundațiile.

Problemele ridicate de apă vor avea implicații asupra operațiunilor Băncii din sectorul minier și cel agroindustrial, care implică adesea procese mari consumatoare de apă. Sectorul agroindustrial ar putea fi de asemenea afectat de impactul schimbărilor climatice asupra producției agricole, afectând astfel accesibilitatea produselor de bază. Pentru operațiile din sectorul energetic va fi necesar să fie avute în vedere riscurile asociate cu accesul la apa pentru răcire, în lumina vulnerabilității crescute la secetă. Investițiile în sectorul hidroenergetic s-ar putea de asemenea să trebuiască să aibă în vedere modificările hidrologice ale râurilor determinate de schimbările climatice. Nevoia de investiții în sisteme mai eficiente și mai bine gestionate de alimentare cu apă va crește în fața presiunii exercitate de lipsa apei cauzată de schimbările climatice. În sfârșit, orice investiții în facilități portuare va trebui să țină seama de impactul schimbărilor climatice asupra nivelului apei din Marea Neagră.

Egalitatea de șanse

În contextul implementării Planului de acțiune privind egalitatea de șanse între femei și bărbați al BERD, Banca va continua susținerea antreprenoriatului feminin prin proiecte cu instituții financiare care sporesc accesul la finanțare și contribuie la consolidarea capacității MIMM-urilor deținute sau administrate de femei. În plus, Banca va continua să încurajeze clienții din alte sectoare prioritare să adopte abordări echilibrate privind egalitatea de șanse în cadrul politicilor și practicilor de resurse umane ale acestora (de exemplu, șanse egale în ceea ce privește recrutarea și dezvoltarea carierei). BERD va continua de asemenea să dezvolte și să implementeze, acolo unde este cazul, intervenții privind egalitatea de șanse în cadrul proiectelor MEI care promovează distribuția echitabilă a beneficiilor proiectelor în rândul femeilor și bărbaților din cadrul comunității.

Pentru o evaluare mai detaliată a aspectelor privind egalitatea de șanse, a se vedea Anexa 7.

4. ACCESUL LA CAPITAL: SURSE PRIVATE ȘI PUBLICE DE FINANȚARE

4.1 Accesul la capital

Sectorul bancar românesc este alcătuit din 41 de bănci, 36 dintre acestea fiind deținute de entități străine. Proprietatea străină a sprijinit sectorul pe parcursul crizei financiare, prin angajamentul ferm al băncilor-mamă față de filialele acestora în cadrul Inițiativei Viena. Drept urmare, creșterea creditării economiei de la un an la altul a rămas pozitivă pe parcursul celei mai mari perioade a crizei, chiar dacă la niveluri cu mult mai scăzute față de cele din perioada anterioară crizei (de exemplu, un nivel de numai 1% în iunie 2011, comparativ cu 60+% la un moment dat în anul 2008). Ratele de acoperire a capitalului ale tuturor filialelor au rămas la niveluri robuste în urma asigurării de capital suplimentar (acolo unde a fost necesar). Cu toate acestea, finanțarea este limitată pentru micro-întreprinderi și întreprinderile mici, mai ales în zonele rurale și în afara centrelor urbane mari, precum și pentru întreprinderile agricole mici. Potrivit studiului BEEPS 2009, o treime din MIMM-uri consideră accesul la finanțare ca reprezentând un obstacol major în calea desfășurării activităților de afaceri. Creditarea internă acordată sectorului privat ca procentaj din PIB era de 40,7% în anul 2010.

S-a înființat un birou de informații privind creditarea privată. În general, legislația privind garanțiile și cea privind falimentul susțin creditarea MIMM-urilor. Ca reacție la criza din anul 2009, activitatea Fondului Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri a fost consolidată și s-a înființat Fondul Român de Contragarantare. Aceste fonduri oferă garanții pentru proiectele prioritare din sectorul IMM-urilor.

În anul 2010, capitalizarea pieței la Bursa de Valori București era de 102,4 miliarde RON (20% din PIB). Volumul tranzacțiilor a fost de 5,6 miliarde RON, reprezentând 1% din PIB. Șaptezeci și patru de societăți comerciale au fost listate la bursă. România a înregistrat progrese în ceea ce privește infrastructura pieței monetare, cu indici de referință utilizați pentru aproape toate tranzacțiile, cu excepția derivatelor. Cu toate acestea, lichiditatea este scăzută atât pe piața interbancară garantată cât și pe cea negarantată, precum și pe piața valutară forward pe termen lung. Piața obligațiunilor guvernamentale prezintă niveluri avansate de infrastructură atât în cadrul segmentului primar cât și al celui secundar. Sunt stabilite toate procesele și instrumentele esențiale, cum ar fi listele agenților primari și ale licitațiilor regulate și frecvente. Lichiditățile pe piețele secundare urmează să fie dezvoltate.

Ratingul suveran al României a fost ridicat de Fitch în luna iulie 2011 la gradul de investiții BBB-. Rata Moody de Baa3 este similară, însă rata Standard & Poor's privind moneda locală a fost diminuată la BB+, în linie cu rata pentru monedă străină și cu o treaptă mai jos față de Investment Grade.

4.2 Finanțarea băncilor multilaterale de dezvoltare (MDB) și colaborarea cu alte instituții financiare internaționale și finanțatori multilaterali

Pe parcursul perioadei Strategiei, s-a înregistrat o creștere semnificativă a coordonării dintre BERD și alte instituții financiare internaționale din România. Acest fapt se datorează în parte relațiilor pozitive dintre instituțiile financiare internaționale stabilite

în București și coordonării dintre instituțiile financiare internaționale cu privire la programele FMI pentru România, în cadrul căreia Banca a avut un rol însemnat.

Fondul Monetar Internațional (FMI)

Din mai 2009 până în martie 2011, România a finalizat cu succes un Acord stand-by de 24 de luni cu FMI în valoare de 12,95 miliarde euro (din care autoritățile au decis să trateze ultima tranșă în regim preventiv). Programul total de asistență financiară a fost în valoare de 19,95 miliarde euro și a inclus un program de sprijinire a balanței de plăți al UE în valoare de 5 miliarde euro, un împrumut în valoare de 1 miliard euro din partea Băncii Mondiale (trei împrumuturi încadrate în Creditarea Dezvoltării Politicilor (DPL)) și un angajament din partea BERD de a investi peste 1 miliard de euro în România pe parcursul perioadei respective de doi ani (suma efectiv angajată de Bancă a fost de 1,3 miliarde euro).

În martie 2011, un nou program preventiv în conformitate cu Legea privind întreprinderile mici (SBA) de 24 de luni, în valoare de 3,5 miliarde euro, a fost aprobat de către FMI, în coroborare cu un nou program UE în valoare de 1,4 miliarde euro (de asemenea pe bază preventivă) și cu cel de al treilea împrumut DPL al Băncii Mondiale în valoare de 0,4 miliarde euro, care nu a fost încă rambursat pe parcursul primei perioade a programului și se află încă în așteptarea unor acțiuni preliminare. În conformitate cu noul acord, în afară de menținerea stabilității macroeconomice și financiare, printre altele, și asigurarea ajustărilor fiscale necesare, se va promova creșterea durabilă printr-o mai bună absorbție a fondurilor structurale UE și prin reformarea întreprinderilor aflate în proprietatea statului, pentru ca acestea să devină un factor determinant de creștere. Reformele continue includ o colectare îmbunătățită a taxelor și impozitelor, un control mai bun asupra cheltuielilor publice (în special în sectorul sănătății) facilitat de consultanța acordată prin intermediul analizelor funcționale elaborate de Banca Mondială și finanțate de Comisia Europeană, și reducerea arrieratelor atât la nivel național cât și local, inclusiv a celor din cadrul întreprinderilor deținute de stat. BERD discută cu FMI planurile pentru restructurarea și privatizarea anumitor întreprinderi aflate în proprietatea statului.

Uniunea Europeană (UE)

UE s-a angajat să aloce 19,67 miliarde euro României pe parcursul perioadei 2007-2013. Fondurile structurale și de coeziune ale UE sunt alocate prin intermediul Programelor Operaționale Sectoriale (POS) gestionate de autoritățile române și supervizate de Comisia Europeană. POS-urile includ domeniile transportului, mediului, dezvoltării regionale, competitivității economice, resurselor umane, asistenței tehnice și dezvoltării administrației. Potrivit Autorității Române pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ACIS), la finele lunii iulie 2011, erau semnate acorduri de finanțare cu beneficiarii în valoare de 10,65 miliarde euro (55,5%). Cu toate acestea, ministrul Orban, care a fost numit în luna octombrie 2011 în calitate de ministru pentru afaceri europene, a declarat că numai 0,72 miliarde euro erau achitate din fonduri UE la sfârșitul lunii septembrie 2011 (astfel, au fost absorbite de fapt doar 3,7% din fonduri). Autoritățile române discută în prezent cu CE programul de finanțare nerambursabilă pentru perioada 2014-2020.

Pe parcursul perioadei 2007-2013, UE a alocat de asemenea 8,12 miliarde euro României din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Această sumă este alocată prin Programul Național de Dezvoltare Rurală administrat de autoritățile române (Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale). La sfârșitul lunii februarie 2012, au fost plătite României 3,25 miliarde euro* (din contribuția FEADR), aceasta însemnând că a fost absorbit un procent de 39,93% din fondurile FEADR.

În noiembrie 2011, a fost făcută o solicitare de către Comisia Europeană și Guvernul României către instituțiile financiare internaționale privind susținerea autorităților de management și a beneficiarilor prin diferite proiecte de asistență tehnică finanțate din fonduri structurale, în vederea îmbunătățirii capacității strategice și de management și a creșterii ratei absorbției fondurilor structurale și de coeziune și a pregătirii perioadei de programare 2014-2020. Aceasta este în prezent supusă evaluării și au loc discuții între DG REGIO, Ministerul Afacerilor Europene și instituții financiare internaționale cu privire la cele mai bune modalități de a da curs acestei solicitări. BERD se concentrează asupra eficienței energetice din edificiile publice, a susținerii beneficiarilor din sectorul alimentării cu apă și al tratării apelor reziduale, a susținerii elaborării strategiilor pentru încălzire centralizată și transport urban și a finanțării IMM-urilor, în special în ceea ce privește eficiența energetică.

UE a participat de asemenea la programele de asistență financiară pentru România derulate de FMI cu programe în valoare de 5 miliarde și, respectiv, 1,4 miliarde euro.

Banca intenționează să co-finanțeze proiecte cu fonduri UE, inclusiv de infrastructură, împreună cu fondurile programelor POS pentru transport, mediu și dezvoltare regională. De asemenea, Banca co-finanțează, prin intermediul băncilor comerciale, IMM-urile și societățile comerciale locale care accesează POS-ul pentru Competitivitate Economică.

Banca Europeană de Investiții (BEI)

Din 2008 până la sfârșitul anului 2010, BEI a semnat aproximativ 30 de proiecte în România, în valoare totală de aproximativ 3 miliarde euro. Finanțarea BEI a fost alocată într-o serie de sectoare, printre care se numără sectorul bancar, energetic, al transporturilor și infrastructurii municipale și cel industrial. Absorbția fondurilor UE este de asemenea susținută prin servicii de consultanță din partea "Asistenței Comune pentru Elaborarea Proiectelor în Regiunea Europeană" (JASPERS), care este implementată în comun de către BEI și BERD.

În România, Banca co-finanțează de asemenea proiecte individuale împreună cu BEI, cum ar fi centrala electrică Petrom, în cadrul căreia Banca și BEI au pus la dispoziție un împrumut de 200 milioane euro pentru co-finanțarea centralei cu ardere pe bază de gaz cu o capacitate de 860 MW. Cele două instituții au conlucrat îndeaproape, împărțind auditarea și analiza. Banca intenționează să colaboreze cu BEI în sectoare precum cel al transporturilor, inclusiv în ceea ce privește concesiunile de drumuri sau PPP-urile.

* Această valoare include suma de 461,2 milioane euro, reprezentând o cerere de plată înaintată de România către Comisie la sfârșitul lunii ianuarie 2012 și care în acest moment este procesată.

Fondul European de Investiții (FEI)

Pe parcursul anului 2010, FEI a solicitat depunerea de scrisori de interes pentru administrarea a două fonduri de investiții axate pe România care urmează a fi finanțate parțial prin inițiativa “Resurse Europene Comune pentru Micro-întreprinderi și Întreprinderi Mici și Mijlocii” (JEREMIE). Fiecare dintre aceste fonduri ar urma să se concentreze asupra finanțării capitalului de risc și respectiv a capitalului de creștere și necesită mobilizarea participării sectorului comercial corespunzător la fonduri, în vederea calificării. La mijlocul anului 2011, procedurile de selecție ale FEI erau finalizate iar Banca evalua fondurile potențiale de co-finanțare pentru fiecare dintre produsele de investiții.

Banca Mondială

Banca Mondială operează în România pe baza Strategiei parteneriatului de țară pentru perioada 2009-2013. Strategia este concepută în jurul a trei piloni: reformarea sectorului public; reluarea creșterii și creșterea competitivității și promovarea incluziunii sociale și spațiale. Banca Mondială urmărește să asiste România la implementarea reformelor structurale în scopul reducerii vulnerabilităților sociale și economice și al susținerii convergenței României cu UE, printr-o creștere robustă, durabilă și echitabilă, precum și printr-o competitivitate sporită pe termen mediu. Principalul reper al Strategiei este reprezentat de programul DPL în valoare de 1 miliard de euro pentru susținerea calendarului complex de reformă a sectorului financiar, a sistemului de pensii, a sistemului public de salarizare, a eficienței cheltuielilor din sănătate și a raționalizării sistemului de asistență socială. Acesta este suplimentat de portofoliul existent și de un program de activități analitice și de consultanță.

Banca Mondială desfășoară în prezent o analiză intermediară a strategiei sale, care se anticipează că va fi aliniată și mai mult la Strategia Europa 2020 și că va intensifica sprijinul pentru convergența României cu standardele UE.

Corporația Financiară Internațională (CFI)

La sfârșitul lunii iulie 2011, portofoliul CFI angajat în România era de aproape 600 milioane USD. Investițiile CFI se axează în mare parte pe instituții financiare, sectorul energetic și sănătate.

BERD și CFI au cooperat într-o serie de proiecte, inclusiv în cadrul finanțării recente a EDPR (o investiție în două parcuri eoliene cu o capacitate de 228 MW, prin intermediul a două împrumuturi sindicalizate în valoare totală de 188 milioane euro, câte 69 milioane euro din acestea fiind finanțate de Bancă și de CFI) și al unui împrumut acordat Bancpost. Cele două instituții au conlucrat îndeaproape în cadrul acestor investiții și au împărțit împreună auditarea. Banca va continua să caute oportunități de co-investiții cu CFI în cadrul proiectelor, inclusiv în privatizări, acolo unde rolurile celor două instituții sunt complementare.

ANEXA 1 – EVALUAREA POLITICĂ ÎN CONTEXTUL ARTICOLULUI 1

Prezentare generală

România și-a asumat și pune în aplicare principiile democrației multipartite, ale pluralismului și ale economiei de piață, în concordanță cu condițiile prevăzute de articolul 1 al Acordului privind înființarea Băncii. Continuarea integrării în urma aderării României la UE în anul 2007 reprezintă în continuare un punct de reper important pentru reformele complexe și pentru aprofundarea valorilor și standardelor democratice.

După ani de lupte politice interne îndelungate, climatul politic s-a stabilizat după alegerile prezidențiale de la finele anului 2009 și formarea ulterioară a unei noi coaliții de guvernare condusă de Partidul Democrat-Liberal (PDL), partidul de centru-dreapta aflat la putere, în vederea formării unui nou guvern de coaliție. Formarea unui guvern funcțional a fost extrem de importantă pentru implementarea programului de măsuri convenit cu FMI și cu Comisia Europeană. Guvernul condus de PDL a fost remaniat pe 9 februarie 2012, cu un nou Prim Ministru numit și un număr de miniștri înlocuți.

Responsabilitatea politică și statul de drept

Procesul electoral din România, în cadrul căruia partide multiple concurează și participă liber la administrarea alegerilor, este transparent și asigură responsabilitatea democratică. Alegerile parlamentare și prezidențiale recente au fost evaluate de Organizația pentru Securitate și Cooperare – Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR) ca fiind în general în conformitate cu angajamentele OSCE și cu standardele internaționale pentru alegeri democratice. România are un parlament bicameral alcătuit din Senat și Camera Deputaților, ambele alese în mod direct din rândul celor 41 de circumscripții cu membri multipli. Guvernul are în vedere modificări constituționale care ar urma să stabilească un parlament unicameral simplificat, cu 300 de membri, precum și o posibilă revenire la mandatul de patru ani pentru funcția de președinte (care este în prezent de 5 ani), astfel încât alegerile prezidențiale viitoare să coincidă cu alegerile parlamentare. Totuși, aceste modificări constituționale, precum și posibilele schimbări în organizarea autoguvernării locale (fuzionarea celor 41 de județe existente într-un număr mai mic de regiuni) continuă să fie subiecte de dezbateri.

Chiar dacă s-a considerat că România a atins un nivel ridicat de aliniere cu standardele și normele UE înainte de aderarea acesteia în 2007, Comisia Europeană (CE) a identificat o serie de aspecte care ridică motive de îngrijorare în cadrul sistemului judiciar și al statului de drept. Primul raport din cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) cu privire la progresele înregistrate în domeniul judiciar și cel al combaterii corupției, publicat în anul 2007, a identificat probleme concrete care necesitau o atenție suplimentară, în special progresul ‘insuficient’ în ceea ce privește tratamentul judiciar al corupției la nivel înalt. De atunci, autoritățile au întreprins măsuri concrete pentru adresarea acestor probleme. Chiar dacă progresele au fost inegale, rapoartele ulterioare din cadrul MCV au recunoscut

realizările din multe domenii și au apreciat guvernul României pentru angajamentul său în ceea ce privește conducerea procesului de reformă. Inițierea de acțiuni anti-corupție împotriva mai multor foști membri ai guvernului și ai parlamentului a fost salutăată în mod deosebit de observatorii străini. În același timp, parlamentul și sistemul judiciar au fost adesea criticate pentru că nu au dat dovadă de aceeași determinare ca și guvernul în cadrul procesului de reformă.

În ansamblu, având în vedere faptul că multe dintre elementele cadrului legal necesare pentru susținerea reformelor sunt în mare parte stabilite, accentul rapoartelor MCV a trecut de la adoptarea legislației la implementarea acesteia. Cel mai recent Raport cuprinzător privind progresele înregistrate de România din cadrul MCV, publicat de CE la data de 20 iulie 2011, concluzionează că România trebuie să ia măsuri urgente pentru accelerarea proceselor de corupție la nivel înalt înainte de expirarea termenelor de prescriere a acestora. Lupta împotriva corupției trebuie să rămână o prioritate de vârf și trebuie luate măsuri urgente pentru sporirea protecției față de conflictele de interese din cadrul gestionării fondurilor publice. Următoarea evaluare complexă a progreselor înregistrate de România în cadrul MCV urmează să apară în vara anului 2012 (după cinci ani de la stabilirea mecanismului, care s-a preconizat inițial să aibă o durată de trei ani), moment în care CE va face o evaluare de ansamblu a progreselor înregistrate de România din momentul aderării.

Corupția este percepută ca o problemă gravă de cetățenii români, după cum s-a demonstrat în mod special în Studiul privind viața în tranziție (LiTS) desfășurat de curând de BERD în colaborare cu Banca Mondială. Chiar dacă s-a înregistrat o reducere a frecvenței percepute a plăților ilegale din cadrul unor servicii publice comparativ cu ultimul LiTS (2006), peste 43 % dintre respondenți consideră că astfel de plăți sunt obișnuite în domeniul sănătății publice (o creștere de 13 puncte procentuale din 2006), iar nivelul general de percepție a plăților ilegale rămâne cu mult peste cifrele corespondente din statele vest-europene care sunt luate ca reper de comparație. Transparency International a clasificat România în cadrul Indexului său la 2011 privind percepția corupției (IPC) pe locul 75 dintr-un număr total de 183 de state. Punctajul IPC de 3,6 plasează România pe locul 14 în rândul țărilor în care operează Banca și pe penultimul loc în rândul statelor UE-10.

Drepturi și libertăți fundamentale

De la începutul tranziției sale, România a făcut progrese remarcabile în domeniul respectării drepturilor și libertăților fundamentale. Acest lucru s-a reflectat în decizia adoptată de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (PACE) din 1997 de a închide procedura de monitorizare cu privire la onorarea obligațiilor și angajamentelor de către România în calitate de stat membru al Consiliului Europei.

Constituția prevede libertatea de adunare și asociere, iar guvernul respectă aceste drepturi în practică. Libertatea religioasă este în general respectată, chiar dacă organizațiile religioase 'netradiționale' se confruntă uneori cu dificultăți la înregistrare. Mass-media din România este în mare parte independentă și nu este supusă presiunilor politice. În pofida progreselor considerabile din acest domeniu, persistă preocupările legate de corupție în rândul mass-mediei și de proprietatea netransparentă.

România are un număr de 18 minorități etnice recunoscute, cea mai mare dintre acestea fiind cea maghiară. Minoritățile au dreptul de a-și folosi limba maternă pentru comunicarea cu autoritățile în zone în care acestea reprezintă cel puțin 20% din populație, deși aceste prevederi nu sunt puse în aplicare peste tot la nivel local. Minoritatea romă, care reprezintă 2,5% din populația totală, rămâne cea mai vulnerabilă minoritate etnică. S-au făcut eforturi axate pe eliminarea inegalității sociale a populației rome prin reducerea nivelului sărăciei și prin creșterea participării acesteia pe piața muncii, precum și prin introducerea măsurilor pentru ameliorarea stării de sănătate, a condițiilor de locuit și a educației, însă rămân multe de făcut în această privință.

ANEXA 2 – EVALUAREA DIFICULTĂȚILOR DE TRANZIȚIE

Tabelul și textul explicativ de mai jos oferă o evaluare generală a dificultăților de tranziție pe sectoare, pe baza Raportului privind tranziția pe anul 2011 care este în curs de apariție. Există două punctaje separate pentru fiecare sector, care evaluează structura piețelor și instituțiile pentru susținerea pieței. Punctajele pornesc de la ‘neglijabile’ și ajung la ‘mici’, ‘medii’ și ‘mari’. “Neglijabile” înseamnă că dificultățile care au mai rămas sunt minore și că sectorul a avansat semnificativ către standardele unei economii de piață care funcționează bine. “Mari” înseamnă că dificultățile care au mai rămas sunt majore și că această dimensiune a sectorului se află la faza de început a reformei.

Sectoare	Structura pieței	Instituții pentru susținerea pieței
Sectoare corporatiste		
Agroindustrial	Medie	Medii
Producție și servicii	Mică	Mici
Imobiliar	Medie	Mici
Telecomunicații	Mică	Mici
Energie		
Resurse naturale	Mică	Mici
Energie	Medie	Mici
Energie durabilă	Medie	Mici
Infrastructură		
Transport urban	Mică	Mici
Alimentare cu apă și colectarea și tratarea apelor reziduale	Medie	Mici
Drumuri	Mică	Medii
Căi ferate	Mică	Neglijabile
Instituții financiare		
Bancare	Mică	Medii
MIMM-uri	Medie	Medie
Asigurări și servicii financiare	Mică	Mici
Capital privat	Mare	Mici
Piețe de capital	Medie	Mici

SECTORUL CORPORATIST

Agroindustrial

Structura pieței: *medie*

Instituții de piață: *medii*

Reforma funciară a fost finalizată însă nu a fost încă stabilită o piață funciară funcțională. Continuă să existe un număr mare de ferme de stat neviabile. Randamentele sunt scăzute chiar și prin comparație regională. Mai mult decât atât, un procentaj semnificativ din consumul alimentar al României este importat. Procesul de restructurare și privatizare a procesorilor agroindustriali, a furnizorilor de materii

prime, a societăților de depozitare și a celor de servicii este lent și productivitatea se situează sub nivelul altor state UE. Sectorul desfacerii cu amănuntul din România este dezvoltat numai la categoria hypermarket, chiar și în București. Filialele actorilor internaționali care sunt prezenți în țară (Auchan, Carrefour, Delhaize, Metro, Rewe, Schwarz etc.) sunt în cea mai mare parte situate la periferiile marilor orașe. Furnizorii sectorului desfacerii cu amănuntul sunt încă departe de a fi dezvoltați în comparație cu standardele occidentale; furnizorilor le lipsește în prezent capacitatea de a asigura un flux stabil și sigur de produse, fapt care obligă pe mulți distribuitori cu amănuntul să se aprovizioneze de la furnizori străini. Cadrul instituțional se dezvoltă, însă într-un ritm lent – capacitatea de utilizare a terenurilor drept garanție, sistemul certificatelor de depozit, clasificarea cerealelor și sistemele de mărfuri, precum și înregistrarea proprietății necesită îmbunătățiri suplimentare. Chiar dacă legislația privind certificatele de depozit a fost aprobată în anul 2003, sistemul nu a funcționat nicicând cu adevărat.

Producție și servicii

Structura pieței: *mică*

Instituții de piață: *mici*

În anii din urmă, România a înregistrat progrese în ceea ce privește ameliorarea mediului de afaceri, însă sunt necesare măsuri suplimentare pentru crearea condițiilor pentru reluarea creșterii durabile. S-au făcut progrese recente în domeniul obținerii autorizațiilor de construcție (modificări ale reglementărilor care au condus la tarife mai mici și la un proces mai rapid), și al lichidării unei afaceri (s-au făcut modificări substanțiale ale legislației românești privind falimentul—introducerea, printre altele, a procedurii pentru încheierea de acorduri extra-judiciare), precum și în domeniul dreptului muncii. Cu toate acestea, țara continuă să rămână mai puțin avansată față de cele mai multe alte noi state membre UE în ceea ce privește creșterea eficienței prin restructurare și investițiile în activități inovatoare. Ar putea fi necesară restructurarea parțială a bilanțului societăților care s-au bazat excesiv de mult pe creditarea abundentă din perioada anterioară crizei. Este necesară susținere suplimentară pentru segmentul IMM-urilor, mai ales în ceea ce privește capitalul și cvasi-capitalul, deoarece multe societăți sunt sub-capitalizate. Este necesară o mai bună implementare a normelor de guvernare corporatistă și punerea în aplicare a regulamentelor comerciale pentru susținerea restructurării corporatiste necesare.

Imobiliar

Structura pieței: *medie*

Instituții de piață: *mici*

Sectorul imobiliar s-a dezvoltat considerabil pe parcursul ultimului deceniu și au pătruns în țară atât dezvoltatori privați cât și investitori instituționali în domeniul imobiliar. Cu toate acestea, criza financiară globală a prins România într-o situație distinctă, furnizarea de bunuri imobiliare situându-se sub medie și sub cerințele pe termen lung în cele mai multe sectoare (cu excepția celui al desfacerii cu amănuntul). Încă există un deficit de proprietăți comerciale moderne, precum și de spații locative de calitate și continuă să existe dezechilibre între capitală și centrele urbane din regiuni. Piața ipotecară din România se situează sub potențial iar restructurarea și dezvoltarea sectorului turistic se află încă la o etapă relativ timpurie. Cadrul legislativ este bine dezvoltat, însă punerea în aplicare a acestuia continuă să fie relativ deficitară

iar transparența din cadrul sectorului încă reprezintă o problemă. O parte semnificativă din proprietăți nu este înregistrată și există incertitudini legate de dezvoltarea unui sistem complex pentru gestionarea problemei privind procesele de restituire a proprietății. Începând din anul 2009, procesul de înregistrare a proprietății s-a îmbunătățit ca urmare a introducerii de termene-limită pentru înregistrare. Chiar dacă legislația primară care susține durabilitatea proprietății imobiliare (eficiența energetică, impactul asupra mediului) este bine dezvoltată, conștientizarea publicului cu privire la aspectele de durabilitate pare a fi mai redusă decât în alte state UE.

Telecomunicații

Structura pieței: *mică*

Instituții de piață: *mici*

Chiar dacă reglementările din domeniul telecomunicațiilor sunt deja relativ dezvoltate, independența autorității de reglementare, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM), a fost pusă de curând sub semnul întrebării de către CE. RomTelecom (care este controlată de grupul OTE din Grecia) continuă să domine pe piața telefoniei fixe, însă se confruntă cu o competiție din ce în ce mai puternică din partea operatorilor alternativi, cu precădere din partea VoIP. Portabilitatea numerelor de telefon fix și mobil s-a introdus în anul 2008. Există patru operatori de rețele de telefonie mobilă, competiția cea mai puternică având loc între primii doi, Orange România și Vodafone România. Cererea de servicii în bandă largă este în creștere după aderarea României la UE din ianuarie 2007. Piața internetului în bandă largă este fragmentată, RomTelecom controlând aproximativ 25% din cota de piață.

ENERGIE ȘI INFRASTRUCTURĂ

Resurse naturale

Structura pieței: *mică*

Instituții de piață: *mici*

România continuă să se situeze printre cei mai mari producători de petrol din regiunea aflată în tranziție, după Rusia și țările caspice. Țara domină de asemenea industria de țitei din aval din Europa de sud-est, deținând 10 dintre cele 11 rafinării din regiune. Aceasta dispune de rezerve de gaze naturale și de depozite de cărbuni mai modeste. Gazele naturale constituie combustibilul dominant, reprezentând aproape 40% din cererea de energie primară, urmat de țitei și cărbune. Statul are un drept de proprietate oarecum mai limitat asupra activelor din amonte față de multe alte state din regiune însă industria nu este pe deplin competitivă. Petrom, grupul românesc de petrol și gaze integrat pe verticală, care a fost privatizat prin vânzare către grupul OMV din Austria (BERD fiind acționar), deține o poziție dominantă atât în amonte cât și în aval în cadrul sectorului petrolier. În iulie 2011, guvernul a încercat să vândă 9,84%, aproape jumătate din activele deținute de stat rămase în cadrul OMV Petrom, prin intermediul unei oferte publice secundare la bursă, însă privatizarea a eșuat după ce ofertele au fost considerabil mai mici față de prețul minim solicitat. Petrom este cel mai mare producător de țitei din România și operează o rețea de stații de alimentare cu carburanți care reprezintă o treime din piața de desfacere cu amănuntul a produselor petroliere. Activitățile de rafinare și de distribuire a carburanților includ implicarea InterOil Corporation (IOC). Piața internă a gazelor naturale a fost complet

liberalizată pentru toți clienții la data de 1 iulie 2007 însă ritmul lent al reformelor i-a împiedicat pe investitori să pătrundă pe piața gazelor naturale din România, pentru a contribui la stimularea creșterii nivelurilor actuale ale producției. Țara este semnatara Tratatului comunitar privind energia, care urmărește să stabilească o organizație a pieței energetice integrate în sud-estul Europei. Sistemul de tarifare și de reglementare a fost consolidat însă sunt necesare eforturi suplimentare pentru a asigura condiții de concurență echitabile pentru toți investitorii.

Energie

Structura pieței: *medie*

Instituții de piață: *mici*

Fostul monopol național al energiei a fost împărțit în trei categorii: generare, transport și distribuție. Cu toate acestea, participarea sectorului privat în cadrul sectorului este limitată. Întreprinderile aflate în proprietatea statului continuă să domine segmentul de generare. Se remarcă o participare mai mare a sectorului privat în domeniul distribuției (cinci societăți de distribuție dintr-un total de opt societăți au fost privatizate). Piața a fost liberalizată treptat, ajungând la o deschidere de 100% în iulie 2007, însă concurența efectivă este încă limitată, datorită absenței proprietății private în cadrul sub-sectorului de generare. Calitatea instituțiilor românești este destul de ridicată. Autoritatea de reglementare (ANRE) este bine stabilită, însă, în prezent, independența acesteia este discutabilă, deoarece aceasta este o instituție bugetară; guvernul român s-a angajat să restaureze independența acesteia, în urma procedurilor privind încălcarea dreptului comunitar inițiate în legătură cu neaplicarea celui de al treilea pachet UE privind piața internă a energiei. Tarifele la electricitate reflectă costurile însă continuă să existe subvenții încrucișate.

Energie durabilă

Structura pieței: *medie*

Instituții de piață: *mici*

Este stabilit un cadru legal și instituțional adecvat pentru energie durabilă. Stabilirea prețurilor la energie încurajează eficiența energetică a investițiilor, chiar dacă persistă anumite subvenții încrucișate. Sistemele de suport pentru eficiență energetică și energie regenerabilă sunt în conformitate cu practicile UE. Intensitatea energetică și penetrarea energiei regenerabile continuă să înregistreze rămăneri în urmă față de media UE. România a adoptat Planul național de acțiune pentru eficiență energetică pentru perioada 2007-2010. În vederea susținerii surselor regenerabile de energie, România a introdus cote obligatorii de energie regenerabilă pentru societățile de furnizare care dețin certificate verzi tranzacționabile. Certificatele sunt tranzacționabile în mod liber la OPCOM, bursa de energie. Piața certificatelor verzi se dezvoltă lent și, ca urmare a noii legislații din România, înregistrează în prezent o creștere considerabilă a numărului de parcuri eoliene racordate la sistem. Prețurile certificatelor sunt concepute de așa manieră încât să asigure un flux de numerar suplimentar pentru proprietarii de proiecte de energie regenerabilă, în afara obligației de a achiziționa energia la prețurile cu ridicata. Modificările legislative recente cresc și mai mult numărul de certificate verzi ("CV") pe MWh produs, în scopul favorizării dezvoltării ER. Este stabilită o politică privind schimbările climatice și există o evidență corespunzătoare a proiectelor implementate în comun (JI), însă nu s-a semnat încă niciun GIS.

Transport urban

Structura pieței: *mică*

Instituții de piață: *mici*

Infrastructura locală a fost transferată municipalităților. Societățile de transport urban din marile centre urbane au fost transformate în regii autonome, în timp ce în orașele mici transformarea acestora în regii autonome se află în curs de desfășurare. Cu toate acestea, materialul rulant continuă să fie deținut mai degrabă de municipalități (de exemplu, în Arad) decât de societățile de transport public municipal. A avut loc o liberalizare substanțială a traseelor mijloacelor de transport în comun urbane și, în ultima vreme, au fost consolidate contractele de servicii publice pentru societățile de transport urban, însă practicile de implementare sunt încă de calitate îndoielnică. În marile orașe, devine din ce în ce mai disponibilă finanțarea comercială, în timp ce în municipalitățile mici, predomină finanțarea nerambursabilă și cea non-comercială. Performanța operațională și financiară din cadrul sectorului este satisfăcătoare pe ansamblu în București. Cu toate acestea, datorită lipsei de PSC-uri pe termen lung robuste în București, nu există finanțare bancară curentă disponibilă pentru înnoirea parcului auto pe scară largă în sectorul transportului public.

Alimentare cu apă și colectarea și tratarea apelor reziduale

Structura pieței: *medie*

Instituții de piață: *mici*

Infrastructura locală a fost transferată municipalităților. Companiile de utilități din marile orașe au fost transformate în regii autonome, în timp ce în orașele mici transformarea acestora în regii autonome se află în curs de desfășurare. Utilitățile de apă au demarat un proces de regionalizare, acesta reprezentând un pas necesar pentru atragerea fondurilor UE în vederea îndeplinirii standardelor obligatorii de mediu. Regionalizarea, care se află în curs de desfășurare, urmărește reducerea numărului de operatori de la 260 la 44 (câte unul pe fiecare județ) însă un obiectiv pe termen lung ar trebui să îl constituie consolidarea a 10-12 operatori situați în bazinele hidrografice. Performanța financiară este mixtă, lipsesc metodele de raportare financiară transparentă și de management modern, mai ales în companiile mici. Cu toate acestea, utilitățile mari de apă operează cu marje financiare bune, bazate pe o colectare masivă a veniturilor și pe tarife de recuperare integrală a costurilor. În marile orașe, devine din ce în ce mai disponibilă finanțarea comercială, chiar dacă adesea se impun garanții municipale, în timp ce în municipalitățile mici, predomină finanțarea nerambursabilă și cea non-comercială (IFI). Finanțarea non-recurs continuă să reprezinte o raritate. Performanțele operaționale sunt de asemenea destul de bune în sectorul apelor. Există câteva concesiuni în sectorul apelor (în speță, București și Ploiești). O autoritate autonomă de reglementare stabilește tarifele pentru apă și încălzire pe baza unei formule transparente, iar nivelurile tarifelor trebuie să fie aprobate de municipalități. Subvențiile încrucișate între grupuri de consumatori nu mai sunt întâlnite în mod frecvent. Tarifele au fost majorate în anii din urmă iar tarifele prin care se recuperează integral costurile sunt obișnuite în marile orașe.

Drumuri

Structura pieței: *mică*

Instituții de piață: *medii*

Declarația privind politica sectorială rutieră a fost aprobată de guvern în iunie 2002 iar Administrația Națională a Drumurilor (ADNR) a fost transformată în mod legal d în “regie autonomă” în societate pe acțiuni în anul 2004. Există legislație cu privire la PPP-uri însă aceasta nu este în conformitate cu legislația UE și continuă să existe motive de îngrijorare cu privire la configurarea instituțională care ar putea conduce la ineficiențe și, în timp, posibil la practici divergente între diferitele organisme responsabile de achizițiile publice. Până în prezent, nu s-a materializat niciun proiect de concesiune/PPP. Întreținerea periodică a drumurilor publice este contractată sectorului privat. Taxele de utilizare a drumurilor sunt suficient de mari pentru a acoperi costurile de întreținere și reabilitare. Continuă să existe dificultăți de tranziție în următoarele domenii: (i) creșterea participării sectorului privat, inclusiv dezvoltarea proiectelor de concesiune/PPP, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale; (ii) îmbunătățirea suplimentară a taxelor pentru utilizarea drumurilor, posibil prin introducerea costurilor de mediu; și (iii) elaborarea de contracte privind întreținerea drumurilor bazate pe performanță.

Transport feroviar

Structura pieței: *mică*

Instituții de piață: *neglijabile*

Funcțiile de operare și de stabilire a politicilor au fost separate iar principalele activități feroviare (infrastructură, transport pasageri, transport mărfuri etc.) au fost dezintegrate, în timp ce serviciile auxiliare au fost cesionate. Accesul la infrastructură se acordă fără discriminare, însă Ministerul Transporturilor continuă să fie autoritatea de reglementare (în speță, nu există o separare între stabilirea politicilor și reglementare). Sectorul privat este implicat într-o serie de operații private de transport de mărfuri și călători. Datorită lipsei unei finanțări adecvate a obligațiilor statului din cadrul contractelor privind obligațiile din sectorul public încheiate cu companiile de transport călători, sectorul se confruntă cu o criză severă de lichidități, care este puțin probabil că va fi soluționată rapid, având în vedere restricțiile impuse asupra bugetului de stat după aderarea la UE și piața actuală dificilă. Sectorul a avansat de la perspectiva structurală însă încă pare “neviabil” în ceea ce privește condițiile financiare și operaționale.

INSTITUȚII FINANCIARE

Sectorul bancar

Structura pieței: *mică*

Instituții de piață: *medii*

Sectorul bancar din România este alcătuit din 41 bănci, 36 dintre acestea aflându-se în proprietate străină. Acestea din urmă dețin 84,6% din totalul activelor bancare. Proprietatea străină a ajutat sectorul să depășească cele mai grave efecte ale crizei financiare. Numai două bănci românești au rămas în proprietatea statului, respectiv CEC Bank și Eximbank; 93,2% din active sunt deținute de bănci majoritar private. Privatizarea CEC Bank a fost amânată în decembrie 2006, după ce guvernul a

considerat că prețul oferit era prea mic. Depozitele în monedă străină reprezintă 34% din depozitele totale. Supravegherea bancară a fost consolidată considerabil iar acoperirea asigurărilor pentru depozite este în conformitate cu standardele UE. Alinierea legislației bancare din România la standardele UE a avansat și mai mult prin aprobarea unui proiect de lege în luna iunie 2010 (modificat ulterior în decembrie 2010), care elimină comisioanele percepute clienților pentru rambursarea sau lichidarea anticipată a creditelor bancare care au rate ale dobânzii legate de valorile de referință ale pieței și introduce un plafon cu privire la comisioanele percepute pentru rambursarea anticipată a creditelor cu rate fixe ale dobânzii.

Micro-întreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii

Structura pieței: *medie*

Instituții de piață: *medii*

La finele anului 2008, MIMM-urile reprezentau aproximativ 99,6 % din numărul total al societăților comerciale și 64 % din forța de muncă. Cu toate acestea, ele reprezentau doar aproximativ 42% din valoarea adăugată a societăților nefinanciare la nivelul economiei. Băncile comerciale, societățile de leasing și băncile de microfinanțare locale își extind creditele sau leasing-urile la MIMM-uri, însă costurile de creditare în ceea ce privește dobânzile și garanțiile sunt încă foarte ridicate în România comparativ cu alte state UE. Finanțarea este limitată în zonele rurale și în afara centrelor urbane mari, precum și pentru întreprinderile agricole mici. S-a înființat un birou de informații privind creditarea privată și s-a înregistrat o popularizare sporită a biroului public. Legislația privind garanțiile și falimentul susține creditarea MIMM-urilor. Implementarea integrală în legislația din România a prevederilor *acquis-ului* comunitar privind noile cerințe referitoare la capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții va stimula accesul la finanțare, cu precădere în segmentul desfacerii cu amănuntul. Ca reacție la criza din 2009, a fost intensificată activitatea Fondului Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri și s-a înființat Fondul Român de Contragarantare. Acestea asigură acoperirea riscurilor de schimb valutar și garanții integrale pentru proiecte prioritare.

Asigurări și alte servicii financiare

Structura pieței: *mică*

Instituții de piață: *mici*

În România operează un număr de 44 de societăți de asigurare, majoritatea fiind deținute de entități străine. Valoarea primelor brute subscrise pentru asigurări generale și de viață din anul 2010 s-a situat la 1,98 miliarde euro, înregistrând o scădere de 5,70% față de anul 2009, 80% constând din asigurări generale și 20% fiind asigurări de viață. Rata de penetrare a asigurărilor (prime brute subscrise/PIB) este de 1,80%, o rată scăzută față de cea a altor țări din sud-estul Europei. Legislația și reglementările privind asigurările sunt pe punctul de a îndeplini standardele IAIS, însă autoritatea de reglementare necesită o consolidare suplimentară. Dezvoltarea domeniului pensiilor private a demarat de curând, fondurile private de pensii operând schemele obligatorii de pensii. La finele anului 2010, activele totale care se aflau sub administrare ajunseseră la 4,66 miliarde RON (1,1 miliarde euro) sau 0,9% din PIB, cu 80% mai mult față de anul 2009. Acestea au fost împărțite între Pilonul II, obligatoriu (93%, 9 fonduri de pensii) și Pilonul III, opțional (7%, 13 fonduri de pensii). La sfârșitul anului 2010, aproximativ 80% din angajații din România contribuiau la aceste

fonduri. Volumele de leasing-uri noi au scăzut până la mai puțin de 1% din PIB, de la aproape 4% în 2008. Segmentul leasingului este puternic concentrat. Primii trei actori ca mărime dintre cei 40 de actori de piață reprezintă peste 80% din cota de piață. Penetrarea leasingului se ridică la 3,9% din PIB, în timp ce penetrarea ipotecară stăionează la 5,23%.

Capital privat

Structura pieței: *mare*

Instituții de piață: *mici*

Numai doi administratori de fonduri axați pe România și susținuți instituțional au fost prezenți pe piață în mod tradițional, în timp ce numărul administratorilor regionali de fonduri care includ România în regiunea vizată de aceștia s-a stabilit a fi de aproximativ 20. Există o participare limitată din partea investitorilor locali (atât instituționali cât și privați), investitorii străini considerând țara ca făcând parte dintr-o regiune mai mare și nu ca o țară de sine stătătoare. Numărul tranzacțiilor încheiate în anul 2010 a fost de asemenea redus. Volumul capitalului investit și disponibil din segmentul capitalului privat este estimat la 0,4% din PIB. Peste jumătate din capitalul net angajat se axează pe preluări, urmat de peste o treime care se axează pe fonduri de creștere. Capitalul neperformant este reprezentat, însă valorile secundare, finanțarea de tip mezanin și capitalul de risc, precum și infrastructura sunt inexistente sau cvasi-inexistente. România dă dovadă de conformitate cu Principiile de guvernare corporatistă ale OECD; cu toate acestea, fondurile locale de pensii și societățile de asigurare trebuie să devină investitori instituționali activi în cadrul acestei clase de active.

Piețe de capital

Structura pieței: *medie*

Instituții de piață: *mici*

În România, există doi operatori: Bursa de Valori București (BVB) și Sibex. BVB operează trei piețe de capital (o piață reglementată, piața Rasdaq și un ATS), precum și o piață a derivatelor. Bursa de valori listează și tranzacționează de asemenea obligațiuni municipale, corporatiste și guvernamentale, precum și futures pe acțiuni și pe valută. În anul 2010, capitalizarea pieței la Bursa de Valori București era de 102,4 miliarde RON (19,94% din PIB). Cifra de afaceri a fost de 5,6 miliarde RON, respectiv de 1,09% din PIB, iar 74 de societăți au fost listate la bursă. Numai trei oferte publice inițiale (IPO) s-au derulat în anul 2010: două fonduri de investiții și o societate comercială. Există o serie de obligațiuni guvernamentale și municipale listate la bursă, dar singurele obligațiuni corporatiste listate sunt reprezentate de emisiunile multilaterale ale BERD și BEI. În total, cele 55 emisiuni de obligațiuni listate la bursă au avut 543 tranzacționări, în valoare de 2,6 miliarde RON, în anul 2010. Cea mai mare parte din aceste tranzacționări a fost reprezentată de obligațiuni guvernamentale/municipale; s-a înregistrat o tranzacționare limitată a emisiunii BEI însă emisiunea BERD2019 nu a fost tranzacționată la bursă de la momentul listării. La BVB, s-au tranzacționat derivate în valoare de 107 milioane RON. România a stabilit o infrastructură de piață monetară de bază, cu indici de referință utilizați pentru aproape toate tranzacțiile, cu excepția derivatelor. Cu toate acestea, lichiditatea este scăzută atât pe piața interbancară garantată cât și cea negarantată, precum și pe piața valutară forward pe termen lung. Piața obligațiunilor

guvernamentale prezintă niveluri avansate de infrastructură atât în cadrul segmentului primar cât și al celui secundar. Sunt stabilite toate procesele și instrumentele esențiale, cum ar fi listele agenților primari și cele ale licitațiilor regulate și frecvente. Lichiditatea în sectorul tranzacționării secundare urmează a fi dezvoltată.

ANEXA 3 – TRANZIȚIA SISTEMULUI JUDICIAR

Evaluare globală

Autoritățile române au depus eforturi semnificative pentru a îmbunătăți legislația comercială a țării înainte de aderarea la UE în 2007. Acest fapt a determinat o serie de îmbunătățiri ale cadrului legal și de reglementare, după cum se reflectă în evaluările judiciare³ ale BERD. Cu toate acestea, încă mai există domenii cu probleme, cum ar fi punerea în aplicare a drepturilor de garanție, deontologia profesională a administratorilor judiciari, operarea piețelor locale de capital și aspecte tehnice ale legislației privind parteneriatele public-private.

Prin intermediul Programului său de Tranziție a Sistemului Judiciar, BERD contribuie la crearea unui mediu transparent, previzibil și favorabil pentru investitori în țările aflate în tranziție. Printre activitățile incluse în program se numără dialogul privind politicile, evaluarea legislației și cooperarea tehnică cu autoritățile din țara respectivă. În cele ce urmează, vom prezenta o analiză a evoluției sistemului judiciar în anumite sectoare de o importanță crucială pentru strategia de investiții a Băncii destinată României. Având în vedere deficitul de resurse de finanțare pentru asistență tehnică juridică din statele membre UE, Banca se limitează numai la planificarea de activități restrânse, specifice de cooperare tehnică pentru perioada Strategiei viitoare pentru România, în special publicarea unui Raport informativ privind politicile care abordează guvernanta corporatistă a băncilor și luarea unor măsuri ulterioare cu privire la publicarea unui raport de țară despre piețele locale de capital. Alte inițiative ar putea fi avute în vedere dacă ar exista situații care impun intervenția BERD, împreună cu finanțarea CT disponibilă.

Climatul de investiții/ sectorul privat

Tranzacții garantate

Planul Băncii de a acorda împrumuturi sectorului agricol precum și MIMM-urilor cu ajutorul unor agenți/intermediari financiari se bazează pe un regim consolidat pentru tranzacțiile garantate. În acest context, România a stabilit unul dintre cele mai avansate regimuri din țările aflate în tranziție, privind atât garanțiile reale mobiliare cât și ipotecile. Un nou Cod civil urmează să intre în vigoare în luna octombrie 2011, care va actualiza regimul aplicabil în prezent.

În pofida cadrului avansat asigurat pentru tranzacțiile garantate, unul dintre subiectele avute în vedere este reprezentat de întârzierile pe care le implică aplicarea monitorizată de instanțe a drepturilor de garanție, în special a ipotecilor. Acesta este un domeniu al practicii judiciare pe care autoritățile române ar trebui să îl consolideze.

³ A se vedea <http://www.BERD.com/pages/sector/legal/what/Country.shtml>

Activitățile de micro-creditare din România vor beneficia, de asemenea, de o mai bună acoperire a populației din România în cadrul sistemului de raportare a creditelor, care, în prezent, se ridică la o valoare de numai 13 procente din populația adultă.

Guvernanța corporatistă

Legislația referitoare la guvernanța corporatistă din România a fost apreciată de către BERD ca respectând într-o mare măsură Principiile de guvernanță corporatistă ale OECD. Deficiențe se regăsesc mai degrabă în practică, de exemplu în pregătirea și prezentarea de către societățile listate la bursă a declarațiilor de conformitate cu privire la Codul de guvernanță corporatistă al Bursei de Valori București. Până în prezent, nivelul pregătirilor și prezentărilor a fost nesatisfăcător, însă Bursa de Valori București și-a asumat obligația de a remedia această situație începând cu anul 2012.

În domeniul guvernanței corporatiste a băncilor, principalele probleme sunt legate de practicile de grup. Băncile principale din țară sunt deținute de grupuri bancare din străinătate, fapt ce ridică problema relației dintre grup și filiale în ceea ce privește controlul consiliului de administrație și supravegherea bancară. BERD va publica un Raport informativ privind politicile referitor la guvernanța corporatistă a băncilor din sud-estul Europei în cea de-a doua jumătate a anului 2011 (inclusiv România), prezentând recomandări specifice cu privire la modul în care ar trebui abordate astfel de aspecte.

Insolvență

Legislația română privind insolvența a fost evaluată de BERD în 2009 ca având un nivel ridicat de conformitate cu standardele internaționale. Demnă de menționat este în special existența unui regim solid pentru reorganizare, permițând societăților aflate în insolvență să își continue activitatea și să își achite datoriile, beneficiind de protecție față de creditorii în baza unui ordin judecătoresc. De asemenea, se pot aplica și proceduri de reorganizare mai puțin uzuale, prin intermediul cărora debitorul și creditorii acestuia pot încheia un acord cu privire la un plan de restructurare sub supravegherea unui judecător sindic. În 2010, aceste aranjamente au fost în mod semnificativ îmbunătățite de o serie de modificări procedurale. Toate aceste progrese ar trebui să faciliteze gestionarea fondului de împrumuturi neperformante care au o pondere semnificativă la nivelul țării.

Există preocupări din partea investitorilor legate de incapacitatea administratorilor judiciari de a-și îndeplini obligațiile. De multe ori, profesionalismul acestora a fost pus sub semnul întrebării. Acest aspect al practicii de insolvență ar trebui să fie revizuit de autoritățile române. În special, acestea ar trebui să aibă în vedere necesitatea aplicării codului de standarde și de deontologie profesională întregii profesii de administrator judiciar (și nu doar membrilor Uniunii Naționale) și să îmbunătățească monitorizarea profesională.

Piețele de capital

Evaluarea recentă a României efectuată de către Bancă în contextul Inițiativei BERD cu privire la Piețele Locale de Capital a adus în prim plan o serie de deficiențe. Piețele de capital din România s-au dezvoltat într-un ritm lent, neavând de fapt o piață locală

funcțională a obligațiunilor. Legislația cu privire la impozitare susține o piață a titlurilor de creanță publice, însă nu există prevederi pentru obligațiunile corporatiste. Domeniul în care cadrul juridic și de reglementare funcționează corespunzător în România este cel care privește protecția investitorilor (elaborat în mare parte în baza *acquis-ului* UE). Însă există și aspecte care trebuie îmbunătățite în mod considerabil, cum ar fi: simplificarea procesului de aprobare a documentelor de ofertă și reducerea taxelor; revizuirea legislației și a reglementărilor privind contractele de răscumpărare, pentru a reflecta practicile curente de pe piață; clarificarea regulilor și reglementărilor cu privire la tranzacțiile cu derivative; armonizarea legislației și a reglementărilor în vederea eliminării discrepanțelor și a suprapunerilor ce rezultă din implementarea legislației UE; revizuirea legislației curente cu privire la obligațiunile ipotecare și, eventual, extinderea structurii pentru includerea și a altor bunuri. Alte recomandări pe termen lung includ acordarea unei permisiuni intermediarilor să aloce titluri de creanță la propria latitudine și îmbunătățirea disponibilității ratingurilor de credit. BERD va analiza modul în care se va putea angaja într-un dialog privind politicile și în care va putea coopera la nivel tehnic cu autoritățile române în contextul Inițiativei privind Piețele Locale de Capital.

Infrastructură și mediu la nivel municipal

Strategia actuală a BERD anticipează investițiile din sectoarele transportului rutier și feroviar în scopul atragerii de capital privat către astfel de proiecte de infrastructură. Acest fapt va atrage după sine un regim juridic consolidat pentru parteneriatele public-private (PPP) și concesiuni. În 2010, România a adoptat o nouă lege pentru parteneriatele public-private (PPP). Noua lege cuprinde o serie de trăsături pozitive însă îi lipsesc câteva componente esențiale pentru atragerea investitorilor străini, cum ar fi accesul nerestricționat la arbitrajul internațional în vederea gestionării litigiilor cu privire la PPP. Un alt aspect este lipsa unei delimitări clare între noua lege privind PPP și cadrul legal anterior privind concesiunile.

ANEXA 4 – ACTIVITATEA EGP/BAS

EGP/BAS sprijină tranziția economică prin realizarea de schimbări la nivel de întreprindere în cadrul MIMM-urilor potențial viabile și prin contribuția adusă la dezvoltarea unor infrastructuri durabile pentru serviciile locale de consultanță în afaceri.

Experiența anterioară EGP/BAS

EGP (fostul TAM) funcționează în România din anul 1993 și a finalizat 95 de proiecte, utilizând peste 3,8 milioane EURO din fondurile asigurate prin Programul Phare al UE și de diverși finanțatori bilaterali, incluzând Italia, Japonia, Luxemburg, Regatul Unit al Marii Britanii, Belgia, Franța și Canada. EGP acoperă o largă arie geografică prin proiecte pe care le-a implementat cu succes în 32 de centre urbane și zone rurale din România. Aproximativ 30% din proiecte au fost finalizate numai în București și alte 30% din proiecte au fost derulate în Craiova, Iași, Blaj, Sibiu, Slatina și Timișoara. Programul a sprijinit întreprinderi care operează în diverse domenii, mai ales în domeniul echipamentelor electrice, al produselor fabricate din metal, al mobilei, al fabricării autovehiculelor și pieselor auto, textilelor și articolelor de îmbrăcăminte, și al producției alimentare. 87% din totalul proiectelor a obținut o evaluare EGP de nivel satisfăcător sau mai ridicat. La finalizarea proiectului EGP, 60% din întreprinderile asistate au înregistrat o creștere a cifrei de afaceri.

De la începutul activității sale, în iulie 2006, BAS a finalizat 209 proiecte, având încă 42 de proiecte în curs de derulare și angajând 165 de consultanți locali. BAS a primit în total 3,7 milioane euro din fonduri provenite de la finanțatori din Austria. Acestei finanțări i s-a adăugat suma de 1,6 milioane euro reprezentând contribuții corporatiste pentru proiecte. 62% din proiecte s-au desfășurat în zonele rurale din afara Bucureștiului și a marilor centre urbane. În ciuda climatului dificil de afaceri, cifra de afaceri medie a întreprinderilor asistate a crescut cu 33 % în anul ce a urmat finalizării proiectului. 18% din întreprinderi și-a asigurat investiții externe în valoare medie de 1 milion euro. BAS și-a asumat, de asemenea, mai mult de 20 de Activități de Dezvoltare a Pieței (MDA), cu scopul de a dezvolta o infrastructură durabilă pentru serviciile locale de consultanță. În special, BAS s-a concentrat asupra MDA ce promovează eficiența energetică (EE) și beneficiile gestionării mediului în conformitate cu strategia Băncii, care sprijină MIMM-urile să utilizeze tehnologiile EE prin liniile sale de creditare dedicate EE din România.

Sectorul privind asistența și consultanța pentru MIMM-uri

Sectorul MIMM-urilor

Numărul MIMM-urilor din România din totalul întreprinderilor este în conformitate cu media din UE, întrucât MIMM-urile reprezintă aproximativ 99,6% din numărul total al întreprinderilor active, conform biroului de statistică. Cu toate acestea, sectorul MIMM-urilor din România nu este orientat spre export, existând numai câteva MIMM-uri care vând produse și servicii peste hotare, iar mai mult de jumătate din totalul produselor românești exportate provine de la cele mai mari 100 de

companii. În prezent, MIMM-urile se confruntă cu dificultăți majore privind atât competențele de management, competențele de branding și marketing, cât și resursele umane și managementul bazat pe performanță. În plus, competențele antreprenoriale nedezvoltate și lipsa unei planificări strategice pe termen lung au împiedicat multe societăți nou-înființate să devină MIMM-uri durabile.

Piața de consultanță

Sectorul de consultanță din România se confruntă cu dificultăți majore în ceea ce privește MIMM-urile. România se caracterizează printr-o mare discrepanță între capitală și restul țării în ceea ce privește consultanța pentru dezvoltarea pieței. Penetrarea pieței și infrastructura de sprijin se află la un nivel corespunzător în București, însă nu și în afara marilor orașe, unde problemele legate de calitatea și varietatea serviciilor sunt predominante. Conform Analizei de consultanță anuală BAS (ACR) din 2010, cei mai mulți dintre consultanți se află în capitală iar cererea pentru servicii de consultanță este, de asemenea, redusă în afara capitalei. Conform Studiului privind managementul, organizarea și inovația al BERD (MOI) din septembrie 2009, aproximativ 25% din întreprinderile mijlocii solicită servicii externe de consultanță, ceea ce reprezintă un procent mai scăzut decât cel din regiunile vecine și care se situează sub media țărilor în tranziție.

În ciuda acestui fapt, o mare parte din MIMM-uri pare să nu dispună de abilități manageriale de bază și de o viziune strategică de afaceri. Marile societăți internaționale de consultanță funcționează în România însă nu furnizează servicii pe piața MIMM-urilor. Calitatea, prețurile și spectrul serviciilor de consultanță oferite de consultanții locali par a fi la un nivel corespunzător, deși, în mare parte, cele care au fost analizate în cadrul ACR din 2010 se concentrează în zona analizei și planificării dezvoltării de piață. În zonele rurale, piața este în mare măsură sub-dezvoltată, mai ales în ceea ce privește serviciile de consultanță complexe, cum ar fi planificarea strategică sau restructurarea. Asociația Consultanților în Management din România (AMCOR) demonstrează existența unui anumit nivel de consolidare la nivelul pieței. Cu toate acestea, în timp ce un membru al rețelelor internaționale promovează standarde de management precum ICMCI și FEACO, asociația încă se confruntă cu probleme legate de viabilitatea financiară.

Infrastructura instituțională pentru sprijinirea MIMM-urilor

Sprijinul guvernamental destinat sectorului MIMM-urilor este inadecvat. Nu există niciun minister care să se ocupe de dezvoltarea IMM-urilor și nicio lege sau strategie în vigoare nu reglementează și nici nu promovează acest sector. O agenție publică pentru IMM-uri monitorizează activitățile acestora, însă resursele și finanțarea rămân limitate. Sistemul educațional din România se concentrează foarte puțin asupra educației antreprenoriale. În prezent, nu există școli profesionale operaționale, iar numărul programelor de MBA este foarte limitat, având prețuri ridicate. Din acest motiv, o mare parte din sprijinul acordat acestui sector vine sub formă de asistență și instruire tehnică pentru administrarea de bază a afacerilor. Consiliul Național al Întreprinderilor Mici și Mijlocii reprezintă sectorul IMM-urilor din România și oferă asistență și sprijin prin cele 98 de birouri regionale ale sale din țară. În mare parte, acesta furnizează instruire și asistență tehnică ad-hoc pentru membrii săi. Comunitatea internațională pentru dezvoltare nu se mai concentrează asupra sectorului IMM-urilor

din România. În colaborare cu Ministerul român al Economiei, Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDP) a pus în funcțiune trei facilități de incubatoare de afaceri pe teritoriul țării începând cu anul 2005. Până la sfârșitul anului 2011, se are în vedere înființarea altor șapte incubatoare de afaceri. Cu toate acestea, o mare parte din sprijinul acordat MIMM-urilor vine din partea Uniunii Europene și a Fondului European de Investiții sub forma accesării de fonduri structurale și de coeziune și a altor instrumente financiare.

Continuarea EGP/BAS în România

Continuarea EGP

IMM-urile din România au în continuare nevoie de sprijin pentru a se adapta la noile “reguli de piață”. Cele mai multe întreprinderi au intrat nepregătite în criza economică din 2009/2010 și, atât criza cât și concurența crescută de după aderarea la UE au scos la iveală lipsa de strategie de management și de planificare a afacerilor pe termen lung a IMM-urilor. Cu mai mult sprijin ce cuprinde servicii de consultanță, există potențial pentru dezvoltarea sectoarelor IMM-urilor, precum cel agroindustrial, de agricultură bio, industria utilajelor, textilelor, turismului și IT. Din cauza deficitului de fonduri din donații, operațiunile TAM (acum cunoscut sub numele EGP) au luat sfârșit în anul 2006, când suplimentarea programului din România a fost considerată limitată comparativ cu celelalte țări și au existat mai puține resurse disponibile. Totuși, în conformitate cu strategia actuală a Băncii din România și în paralel cu eforturile guvernului, EGP încă poate deține un rol important în sprijinirea IMM-urilor, în special ajutând exportatorii să își îmbunătățească competitivitatea și accesul la finanțare. Situația economică rămâne incertă și, având în vedere dificultățile cu care s-au confruntat IMM-urile începând cu anul 2008, Banca va realiza proiecte EGP suplimentare pentru a ajuta IMM-urile să reușească să își îmbunătățească posibilitățile competitive, mai ales în domeniile menționate mai sus. O parte dintre IMM-urile ce beneficiază de linii de creditare BERD prin băncile comerciale pot fi, de asemenea, potențiali candidați pentru proiectele BAS și EGP și invers, proiectele BAS și EGP pot recomanda IMM-urile băncilor comerciale.

Continuarea BAS

Piața locală de consultanță are nevoie de consolidare și sprijin pentru a îmbunătăți complexitatea competențelor, pe baza unei bune practici la nivel local și din partea consultanților internaționali. În plus, piața de consultanță rămâne subdezvoltată în zonele rurale, unde sprijinul BAS este suplimentat considerabil, pentru a promova și facilita accesul la servicii de consultanță pentru MIMM-urile rurale.

O matrice a directivelor privind acordarea de fonduri nerambursabile este propusă pentru România, în vederea stabilirii ordinii priorității intervențiilor și a evitării dublării eforturilor cu donatorii internaționali. În funcție de disponibilitatea fondurilor, acordarea de fonduri nerambursabile mai mari se va efectua în conformitate cu:

- *Locația geografică:* Scopul principal al BAS în România este acela de a sprijini proiectele din afara capitalei, în special cele din zonele rurale. BAS va sprijini sectorul de producție concentrat în afara capitalei și sectorul agroindustrial rural.

- *Tip de servicii de consultanță:* Se vor acorda fonduri nerambursabile mai mari pentru a sprijini serviciile de consultanță mai complexe, inclusiv pe cele ce au ca scop îmbunătățirea managementului de mediu și promovarea proiectelor de eficiență energetică posibil sprijinite de BERD sau de alte instituții financiare (IF).

Asistența BAS la nivelul întreprinderilor va fi completată cu următoarele activități de dezvoltare a pieței, pentru a maximiza impactul de tranziție al programului în România:

- *Vizibilitate și diseminare:* Se vor lua măsuri pentru a promova utilizarea serviciilor de consultanță în afaceri, în special în zonele din afara orașelor mari și în scopul stimulării cererii de servicii de consultanță complexe.
- *MIMM-uri și instruire în consultanță:* Se vor organiza programe de dezvoltare a abilităților pentru consultanții locali, pentru a ajuta la extinderea ofertei și îmbunătățirea calității serviciilor locale de consultanță, inclusiv dezvoltarea EE și, de exemplu, a serviciilor de consultanță agroindustrială.
- *Sprijinirea și dezvoltarea instituțiilor locale existente:* BAS va continua să sprijine instituțiile locale care contribuie la dezvoltarea MIMM-urilor și a pieței serviciilor de consultanță în afaceri. De exemplu, BAS va continua sprijinirea și consolidarea viabilității asociațiilor locale de consultanță în management, precum AMCOR.

ANEXA 5: ASISTENȚĂ TEHNICĂ

ANGAJAMENTE DE COOPERARE TEHNICĂ ASUMATE PE DONATORI PRIN BERD, 2008-2010

Donator	Angajamente CT (€)
Austria	255.008
Fondul Special al Acționarilor BERD	1.313.850
Comisia Europeană	1.939.258
Germania	175.000
Facilitatea Globală de Mediu	131.000
Olanda	233.057
Spania	575.100
Suedia	292.994
Elveția	811.678
Total	5.726.945

ANGAJAMENTE DE COOPERARE TEHNICĂ ASUMATE PE SECTOARE PRIN BERD, 2008-2010

Sector/Departament		Angajamente CT (€)
E2C2	E2C2	231.000
Instituții financiare	FI	1.767.620
	SBF	459.638
Infrastructură	MEI	2.537.679
	Electricitate și energie	450.000
	Transport	249.900
Altele	Altele	31.108
Total		5.726.945

Notă: Valorile angajamentelor pe baza datelor de sfârșit de an sau de sfârșit de perioadă pentru fiecare an.

ANEXA 6 - INDICATORII ECONOMICI SELECTAȚI

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 Estimat	2012 Proiecție
Productivitate și cheltuieli (Modificarea procentajului în termeni reali)							
PIB	7,9	6,3	7,3	-6,6	-1,6	2,5	0,8
Consum privat	12,0	10,9	8,9	-9,7	-1,5	n.a.	n.a.
Consum public	-11,5	2,5	6,2	9,5	-12,9	n.a.	n.a.
Formarea capitalului brut fix	19,9	30,3	15,6	-28,1	-7,3	n.a.	n.a.
Exporturi de bunuri și servicii	10,4	7,8	8,3	-6,4	13,1	n.a.	n.a.
Importuri de bunuri și servicii	22,6	27,3	7,9	-20,5	11,6	n.a.	n.a.
Productivitate industrială brută	9,3	10,3	2,7	-5,5	5,5	n.a.	n.a.
Piața Muncii* (Modificarea procentajului)							
Media brută a câștigurilor reale în economie (media anuală)	33,2	16,8	16,9	0,0	5,7	n.a.	n.a.
Creșterea salarială brută LCU	24,9	11,3	8,4	-5,3	-0,4	n.a.	n.a.
			(În % din forța de muncă)				
Rata șomajului (media)	5,4	4,3	4,0	6,3	7,6	n.a.	n.a.
Prețuri (Modificarea procentajului)							
Prețuri de consum (media anuală)	6,6	4,8	7,9	5,6	6,1	5,8	3,7
Prețuri de consum (final de an)	4,9	6,6	6,3	4,7	8,0	3,1	4,2
Indicatori Fiscali (În % din PIB)							
Bilanțul guvernamental general	-1,4	-3,1	-4,8	-7,3	-6,5	-4,4	n.a.
Veniturile guvernamentale generale	32,3	32,3	32,2	31,4	32,8	n.a.	n.a.
Cheltuielile guvernamentale generale	33,7	35,4	37,0	38,6	39,4	n.a.	n.a.
Datoria guvernamentală generală	18,4	19,8	21,3	29,4	37,9	n.a.	n.a.
Sectorul monetar și financiar (Modificarea procentajului)							
Masa monetară (M2, final de an)	28,08	34,05	17,28	8,28	6,15	n.a.	n.a.
Credit către sectorul privat (final de an)	54,5	60,4	33,7	0,9	4,7	n.a.	n.a.
			(În % din totalul împrumuturilor)				
Raportul creditelor neperformante	1,8	2,6	4,5	11,9	16,4	n.a.	n.a.
Dobândă și rate de schimb valutar (În % pe an, final de an)							
Rata depozitului în moneda locală	5,1	6,8	13,2	9,4	6,7	n.a.	n.a.
Rata depozitului în valută	3,1	3,63	5,67	3,31	3,04	n.a.	n.a.
Rata împrumutului în moneda locală	0,0	13,1	17,5	16,6	12,7	n.a.	n.a.
Rata împrumutului în valută	8,13	8,12	8,12	6,77	6,32	n.a.	n.a.
Rata pieței monetare/ Rata de scont/ Rata dobânzii de politică monetară	8,75	7,5	10,25	8,0	6,3	n.a.	n.a.
			(Lei per dolar american)				
Rata de schimb valutar (final de an)	2,6	2,4	2,9	2,9	3,2	n.a.	n.a.
Rata de schimb valutar (media anuală)	2,8	2,4	2,5	3,0	3,2	n.a.	n.a.
Sector extern (în % of PIB)							
Cont curent	-10,4	-13,5	-11,6	-4,2	-4,1	-4,5	n.a.
Balanță comercială	-12,0	-14,3	-13,7	-5,8	-4,9	n.a.	n.a.
Exporturi de marfă	26,4	23,8	24,1	24,6	30,6	n.a.	n.a.
Importuri de marfă	38,4	38,0	37,8	30,4	35,5	n.a.	n.a.
Investiție străină directă	8,9	5,7	6,7	3,0	1,8	2,2	n.a.
Rezerve brute, exclusiv aur (final de an)	22,9	21,8	18,0	24,8	26,8	n.a.	n.a.
Fondul datoriei externe	44,2	50,5	49,8	71,2	76,5	n.a.	n.a.
Datorie externă publică	10,7	8,4	7,3	17,0	22,9	n.a.	n.a.
Datorie externă privată	33,6	42,1	42,5	54,2	53,6	n.a.	n.a.
			(În luni de importuri de bunuri și servicii)				
Rezerve brute, exclusiv aur (final de an)	6,2	6,0	4,9	8,1	7,8	n.a.	n.a.
Elemente de memorandum (Valori indicate)							
Populație (final de an, milioane)	21,610	21,565	21,529	21,499	21,462	n.a.	n.a.
PIB (în miliarde de Lei)	344,651	416,007	514,700	501,139	513,641	n.a.	n.a.
PIB per capita (în dolari americani)	5.677,7	7.911,7	9.491,5	7.596,6	7.536,2	n.a.	n.a.
Ponderele industriei în PIB (în %)	24,5	24,3	23,0	24,3	26,4	n.a.	n.a.
Ponderele agriculturii în PIB (în %)	7,8	5,8	6,6	6,4	6,0	n.a.	n.a.
FDI (în milioane de dolari americani)	10.971,0	9.647,0	13.606,0	4.934,0	2.963,0	4.107,0	n.a.
Datorie externă – rezervă (în milioane de dolari americani)	26.191,1	48.972,9	64.869,0	76.183,6	80.263,8	n.a.	n.a.
Datorie externă/exporturi de bunuri și servicii (în %)	137,8	172,3	162,5	231,5	212,2	n.a.	n.a.
Masă monetară (M2, final de an în % din PIB)	32,2	35,6	33,8	38,1	39,5	n.a.	n.a.

ANEXA 7 – EGALITATEA DE ȘANSE

În conformitate cu Indexul de dezvoltare umană al UNDP (HDI), România se află pe locul 50 în topul țărilor cu o înaltă dezvoltare umană. Indexul privind inegalitatea între sexe, realizat pentru a arăta dacă succesele dezvoltării umane la nivel național sunt subminate de inegalitatea între sexe, prezintă o imagine similară. În momentul în care se examinează sănătatea reproductivă, educația, dimensiunile politice și de muncă ale egalității între sexe, România rămâne pe locul 50.

	Index/% (1,0 max.)	Clasament (din 169)	An
Indexul de dezvoltare umană	.767	50	2010
Indexul privind inegalitatea între sexe	.486	50	2009

Sursa: *Indexul de dezvoltare umană UNDP 2010*

România s-a confruntat cu o situație de scădere a capacității economice de-a lungul anilor 1990, care a contribuit la un declin semnificativ al participării forței de muncă, atât a bărbaților cât și a femeilor. Participarea femeilor pe piața muncii a scăzut constant de la începutul tranziției. În 1980, aceasta a atins cota maximă de 67,3% și a scăzut de-a lungul anilor 1990 și 2000, ajungând la 54,1% în 2009, acesta fiind un procent scăzut comparativ cu standardele UE. Conform UNDP, peste 90% dintre femeile care sunt inactive sau angajate cu jumătate de normă se află în această situație ca urmare a lipsei de servicii de îngrijire a copilului și a altor persoane dependente, procent ce este de trei ori mai mare decât media europeană. În prezent, șomajul este mai ridicat în rândul bărbaților decât în cel al femeilor ca urmare a crizei financiare și reprezintă o problemă deosebită a generației mai tinere.

	Femei	Bărbați	An
Participarea forței de muncă (15-64)	54,1	68,3	2009
Rata de șomaj (15+)	5,8	7,7	2009

Sursa: *Indicatorii principali ai pieței de muncă ILO 2009*

Decalajul salarial în funcție de sexe din România a înregistrat o direcție descendentă în ultimii 15 ani ca urmare a procedurilor de stabilizare a salariilor. Acesta a scăzut de la 21% în 1995 la numai 9% în prezent, procent semnificativ mai scăzut față de decalajul mediu din UE de 17,5%. Conform Departamentului de Stat al Statelor Unite, decalajul este mai mare în sectorul privat și foarte ridicat în sectorul de producție.

Segregarea ocupațională și sectorială se află tot sub media Uniunii Europene, deși amândouă au crescut de la începutul anilor 2000. Sănătatea și activitatea socială, educația și intermedierea financiară sunt sectoare în care participarea feminină este preponderentă. Femeilor de etnie romă le lipsesc instruirea, abilitățile profesionale și experiența necesară și sunt expuse celui mai ridicat risc de discriminare pe piața

muncii. Există și problema hărțuirii sexuale la locul de muncă din cauza lipsei conștientizării și a informațiilor cu privire la legile relevante.

Femeile continuă să fie mai puțin reprezentate decât bărbații în funcțiile de conducere din sectorul privat, iar procentul liderilor în afaceri – femei (28,7%) se află sub media din UE. Cu toate acestea, măsurile care s-au luat pentru implicarea femeilor în deținerea unei societăți (48%) și management de top (25%) sunt peste media din țările est-europene. Monitorul de antreprenariat global concluzionează că activitatea antreprenorială din România este scăzută, însă cota femeilor din antreprenoriatul de început se poate compara în termeni favorabili cu procentul din alte țări. În plus, guvernul român oferă instruire și asistență pentru femeile antreprenor. Conform studiului efectuat de BERD/Banca Mondială BEEPS din 2008-2009, accesul la finanțare pentru întreprinderile deținute de femei nu reprezintă un obstacol semnificativ. În cadrul eșantionului analizat, 49,4% dintre societățile care au solicitat împrumuturi au inclus și femei cu calitatea de proprietari ale acestora, iar 6,9% au fost respinse, în timp ce 46,4% dintre societăți nu au inclus femei cu calitatea de proprietari, iar 10,1% dintre aceste societăți au fost respinse.